

Nedelja, 12. junija, v cerkvi Marije Pomočnice v Ramos Mejiji. Zaradi deževnega vremena ni bilo običajne procesije sv. Rešnjega telesa po vrtu. Ustrezne prošnje in petje evanجيلjev je bilo pri štirih oltarjih znotraj cerkve. Medtem ko so verniki ostali na svojih mestih, so Najsvetejše spremljali od oltarja do oltarja le ministranti in duhovniki. Foto: Marko VOMBERGAR

duhovno

življenje

Nedelja, 22. maja. Proslava 20-letnice cerkve Marije Pomagaj in 40-letnice Slovenske hiše.

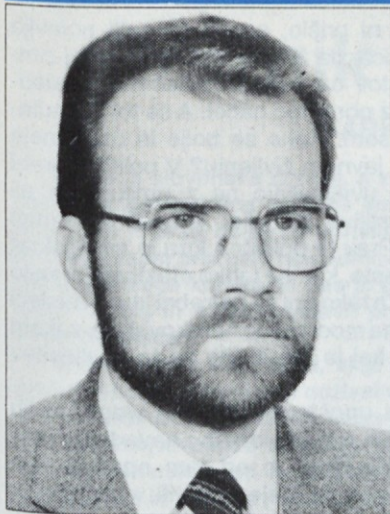
Foto: Marko VOMBERGAR

Slavnostno kosilo v dvorani. Proslavo so zaključile pete litanije v cerkvi.

Vsakdan slovenskega kristjana

ANDREJ FINK

Vmajski številki „Duhovnega življenja“ avtor uvodnika konča s sledečim odstavkom: „...Za boljšo bodočnost mora priti do sprememb v ljudeh, v nas samih, v politiki in v volilcih. Takih sprememb je v slovenskem političnem prostoru kaj malo. Res je, v slovenski državi raste nova generacija. Današnja in naslednje generacije bodo morale slišati in razumeti celo resnico o slovenski zgodovini zadnjih šest desetletij. Šele potem bodo mogli razumeti, zakaj so potrebne tako globoke spremembe v slovenskem političnem prostoru. Do tega ne bo prišlo, dokler sedanjji

partijski in državni „cover-up“ nad vso preteklostjo ne bo odstranjen. To bodo mogli storiti ljudje dobre volje, ki imajo iniciativo, prepričevalnost, pogum, vizijo in jasnost o tem, kaj sedanjji slovenski politični trenutek zahteva. Današnje stanje v slovenski državi kliče po vključevanju vseh ljudi dobre volje v demokratične slovenske procese. Slovenski kristjani bi se morali še zlasti zavedati, da so soodgovorni za slovensko bodočnost. Zato ne smejo in ne morejo ostajati zunaj političnega procesa.“

Omenjeni odstavek je bogat in sega v prihodnost, zato naj avtor dovoli, da ga vzamem za motto današnjega razmišljanja.

O tem, kakšna je pokomunistična Slovenija, je bilo že mnogo napisanega in povedanega. Opazovalca slovenske stvarnosti navdajajo mešani občutki, ko po eni strani ocenjuje dosežke in uspehe mlade države v notranji ustaljenosti in zunanji utrditvi, po drugi pa opaža, kako malo je, posebno v nekaterih panogah, storjenega v vsem, kar zadeva bistvene spremembe, ki jih je povprečni Slovenec upravičeno pričakoval ob strmoglavljenju komunističnega režima in nastopu demokracije. Pri tistih, ki teh upravičeno mešanih občutkov ne urejujejo racionalno, kaj kmalu stopi na površje neke vrste razočaranje ob neizpolnjenih pričakovanjih in malodušje, češ, vse je tako, kot je bilo, isti ljudje vladajo kot prej, le preoblečeni v demokratično tančico, ki pa ne more zakriti resničnih barv in pokvečenih političnih oblik. Slika Slovenije je zanje siva in brez posebnih izgledov za izmotanje iz spon, ki jo teže.

Mešani občutki navdajajo vsakega izmed nas. Nihče nima v zakupu vedno pravih rešitev, ki bi jih uporabil kot filter, ki sam po sebi razločuje pravilno od nepravilnega. Ker nismo vedeži, smo reveži, bi lahko rekli z ljudskim pregovorom.

Stanje v Sloveniji je tako in tako. O diagnozi smo si verjetno edini. Toda diagnoza ima smisel, če imamo resen namen spremeniti nezdravo stanje oz. krepiti, kar je šibkega, in hoteti pri tem vsaj nekoliko pomagati. Po ugotovljenem stanju mora nastopiti trenutek iskanja in najdenja konkretnih sredstev za rešitev iz položaja. V tem smislu ima za uvod izposojeni odstavek veliko vsebine.

Najprej je potrebna nujna sprememba v ljudeh, v volilcih. To je dejansko jedro vse problematike. Desetletja

ustrahovani ljudje, enosmerno vzgojeni, enostransko informirani, z ubito iniciativo, brez poguma, a ne ker bi ga ne bili sposobni, temveč ker so živeli brez jasnosti in z zamegljeno vizijo. A tudi poznanje načel ne pomeni dosti, če ta ne morejo biti izvajana v vsakodnevni praksi. Dobra volja je sicer sposobna velikih žrtev, a njih smisel mora biti jasen. Glede na opisano današnje stanje bi morali pravzaprav biti še kar zadovoljni, ker so stranke, temelječe na krščanskem svetovnonazorskem izhodišču (SKD-SLS), na zadnjih volitvah skupno dobile okrog 25% glasov. Ker pa ti dve stranki (še) nista združeni, in ker je ena v vladni koaliciji, druga pa v opoziciji, ta relativno velik procent glasov ne pride do vse svoje veljave. Tako so desnosredinske stranke zaradi tega ali onega razloga šibke in zato še ni napočil čas korenitih sprememb.

Lahko bi se ob tem spraševali, kaj je prej, sprememba v ljudeh ali sprememba v politiki. Kokoš ali jajce? Izhod iz te medsebojne pogojenosti je brez dvoma v miselnem prevrednotenju vsega zasebnega in javnega življenja, kar pa ni lahka in hitra zadeva. Včasih zahteva cele generacije in pričakovati je, da bo v slovenskem primeru v glavnih potezah tudi tako.

Upanje za hitrejši razvoj tega prevrednotenja lahko temelji na slovenskih kristjanih, če se bodo resnično zavedali, da so soodgovorni za slovensko bodočnost, in zato ne smejo in ne morejo ostati zunaj političnega procesa. Ob tem se lahko spomnimo na navodila, ki jih najdemo npr. v papeževih izjavah in na splošno v cerkvenih dokumentih različnih dob.

O kristjanih in politiki je bilo že veliko napisanega, predvsem o potrebnosti njih vključevanja v javno življenje. Javno delo na področju kulture, gospodarstva, vzgoje, sociale pa predpostavlja politično delo. Kljub vsem dolgotrajnim prigovarjanjem kristjanom v tem smislu pa je še vedno slišati precej zakoreninjeno mnenje, ki govori, naj bi bila politika moralno zavržno delovanje, ki naj bi se ga kristjan izogibal. Politično delo ni zanj, ker ga običajno izvajajo brezvestni ljudje. Politika naj bi bila nekaj umazanega. V najboljšem primeru pa, tudi če ima politik ali politični kandidat resen namen pošteno delati za občo blaginjo v neprijaznih ali celo sovražnih okoliščinah, naj bi se človek nujno umazal, ko bo „brazdal po blatu“, tako ne

bo mogoče razložiti, ali dela pravilno ali napak, in bo tako v pohujšanje mnogim. Za kristjana postane tako politika izključeno področje. Pa vendar nam papež npr. v „Christifideles laici“ pravi, da „za krščansko oživljanje časnega reda, v smislu službe človeku in družbi, zvesti laiki **na noben način ne smejo odstopati od političnega delovanja**, to je od raznolike gospodarske, socialne, zakonodajne, upravne in kulturne dejavnosti, namenjene organičnemu in institucionalnemu iskanju občje blaginje“ (št. 42) (podčrtano v originalu). Ta tekst samo potrjuje druge, ki so izšli med koncilskimi dokumenti.

Lahko bi kdo dejal, da je to nekaj teoretičnega ali, vsaj, da je o tej snovi možna debata. Pa nam spet isti papež odgovarja na konkretna vprašanja, ko je bil lani vprašan v odmevnem intervjuju (La Stampa, 1993; v Buenos Airesu ga je v celoti objavil La Nación 3. novembra 1993). Govora je bilo o današnjih svetovnih problemih: o vojni na Balkanu; o situaciji na Poljskem; o zmagi komunističnih ali neokomunističnih strank v mnogih državah, ki so bile za železno zaveso; o komunizmu in kapitalizmu; o Evropi in njeni prihodnosti; in o kristjanih v politiki. Eden najbolj zanimivih zaključkov, ki jih bralec papeževih izvajanj lahko naredi, je prav odsotnost vsakega pesimizma, čeprav položaj nikjer v svetu ni rožnat. Ob koncu je vprašan tudi o vlogi katoličanov v politiki. „Naravno je, —pravi papež— da se kristjani kot državljani politično udeležujejo. To pomeni delovati tako, da bodo tudi v tem lahko dali dimenzijo svoji veri, svojim prepričanjem, svojemu življenju v družbi. Zakaj naj bi bili kristjani porinjani na rob? Res obstajajo tendence, ki hočejo krščanstvo zapreti v zasebne sfere, in hočejo, da bi kristjani molčali. Evangelij je pa vedno znamenje, kateremu bodo nasprotovali.“

„Znamenje, kateremu bodo nasprotovali.“ Evangelij je znamenje nasprotovanja v enem smislu, poštena politična dejavnost je prav isto v drugem. Navidezni paradoksi so na dnevnem redu.

Slovenija se nahaja v tipično ustanovitveni fazi. Deklaracije in priznanja so mimo, ustanovitveni proces utrjevanja se pa nadaljuje z vsakodnevno rastjo in negovanjem, da novega organizma ne bi okužili virusi,

med katere je prišel. Slovenija se je kot nov organizem rodila v določenih okoliščinah, ki jo še sedaj pogojujejo z nekim izvirnim grehom, take ali take narave, ki še ni bil odstranjen in jo teži. Rešitev iz tega grešnega stanja bo verjetno počasna. Sedaj je Slovenija v težki prehodni dobi. Ni več, kar je bila, in še ni, kar naj bi bila. Od tod paradoksi, nasprotovanja, protislovja.

Eden izmed (navideznih) paradoksov je prav v nastrojenju kristjanov do še živih sil iz komunističnega režima. Ljudje polagoma, a vedno hitreje, dobivajo konkreten pogum za konkretne situacije, a ta pogum kanalizirajo pretežno tako, da se od vsega komunističnega odvrtaajo, a še niso v fazi, da bi se z njim spoprijeli, posebno sedaj, ko je spopad mogoč (skozi 45 let na to niti misliti niso mogli). Ker do vseh zaželenih in po-

trebnih sprememb še ni prišlo, se pri mnogih pojavlja morda naravna tendenca, da želijo v opozicijo, torej čim bolj stran od komunistov oz. njih preoblečenih naslednikov. To utemeljujejo z obrambo načel. A se tukaj srečamo z drugim paradoksom. Kako se bolje in uspešneje branijo prava načela v javnem življenju? V politični areni se načela mnogokrat uveljavljajo ne z umikanjem ali zapiranjem v nepopustljive pozicije, temveč z drznim vstopom v kruto igro. Prav ta politična igra je mnogokrat pravo ali celo edino mesto, kjer se lahko efektivno branijo in uveljavljajo načela. Za tako pot so potrebni jasno misleči in odločni ljudje. Politična modrost bo narekovala v vsakem konkretnem položaju, kaj je storiti, da se ta uveljavitev doseže.

Predvsem je treba upoštevati različne vloge, ki jih imajo v družbi ideologi in politiki. Ideolog navadno v neki kristalni skrinji preučuje ideje in od tam opazuje njih aplikacijo. Politik mora pa te ideje spraviti v življenje s sredstvi, ki jih ima na razpolago. Operira nujno s konkretnimi danostmi. Zvest mora biti idejam, a ker so ideje v službi občje blaginje, jih mora prav zaradi te, z vsemi sredstvi, skušati spraviti v javno življenje. Če tako ne bi ravnal, ne bi izpolnjeval svoje dolžnosti kot kristjan v politični funkciji.

Naj bo še enkrat omenjen intervju s papežem Janezom Pavlom II. Neki temeljni optimizem sije iz njega. Sredi razburkanega sveta je vrhovni pastir umirjen, ker se oklepa Tistega, ki je vir največje sile.

Slovenske kristjane in vse Slovence dobre volje stanje po 45 letih komunističnega režima v Sloveniji ne sme presenečati, še manj zmešati. Za človeka dobre volje, toliko bolj za kristjana, prizadevanje za resnico in pravico ne more biti nič novega, saj je praviloma prav to njegov vsakdan. Vsakdanje prizadevanje pa slejkoprej rodi sadove-spremembe. Kvas je še vedno povzročil pričakovane učinke-posledice. Sedanji slovenski politični trenutek je v marsičem težak in nejasen, a je v njem mnogo Slovencev dobre volje, ki so kvas prerojenja. Vsak pa naj na svojem mestu z zvestobo služi občji blaginji in izvršuje svoje poslanstvo.

Na Veliki Planini

Foto: MARIJAN

Praznik državnosti

MARKO KREMŽAR

Mlada je slovenska država, a slovenska državnost ima globoke korenine. Zato je prav, da se ob pomembnem državnem prazniku ne spominjamo le zadnjega koraka, ki nas je privedel na cilj in s tem postavil pred novo izhodišče.

Slovenci smo star narod, ki je na svoji več kot tisočletni poti doživel vse in žalostne čase, dneve zmag pa tudi porazov, svobode in preganjanj, državne samostojnosti in odvisnosti, samozavesti in pešanja narodnega ponaša. Ohranil je življenje po božji volji, iz zvestobe lastnemu rodu, iz moralnih osnov, ki mu jih je skozi stoletja pomagalo krepiti krščanstvo, in iz trdožive zakoreninjenosti v svojo zemljo.

Leta 1848 se je pričelo pisati našemu narodu novo poglavje na straneh zgodovine. Belo-modra-rdeča zastava je povezovala grbe slovenskih dežel in mest. Prišla je majniška deklaracija, napočil je 29. oktober leta 1918 s prvim prebliskom novodobne državnosti, ki pa je hitro izginil ob prevelikem zaupanju v državo, ki je iz svojega imena kmalu izbrisala slovensko ime. Vendar želja po svobodi in državni samostojnosti je bila vedno

močnejša, vedno glasnejša in vizija o njej je preseгла okvire kratkoročnih možnosti. A prav zato je v nemala srca. Sredi vojne in revolucije je večina rojakov sanjala o slovenski svobodi in mnogi so zanjo dali življenje. A konec vojne ni prinesel ne svobode ne miru. Prišlo je razočaranje ter krvava mōra komunistične „osvoboditve“.

Tri generacije po množičnem boju slovenskih narodnjakov se je na njihovih nepoznanih in nepriznanih grobovih pričel krhati jekleni obroč, ki je dušil slovenski narod. Država, ki je temeljila na tuji ideologiji in služila tujim koristim, se je zrušila. Napočila je ura slovenske države.

To je tudi čas novih nalog. Zdaj smo kot narod sami odgovorni za vse, kar se godi v Sloveniji. In to, kar se godi danes, ni vse lepo in prav. Ideologija, ki je temeljila na sovraštvu, je mnogim zameglila ljubezen do naroda, do družine in celo do življenja. Po skoraj pol stoletja totalitarnega režima in po tisoč letih nedržavnosti ni mogoče pričakovati, da bodo postali predstavnika ljudstva čez noč spretni, jasnovidni, moralno zdravi in državniško modri. Lahko pa upamo,

da med nami ne bo zmanjkalo rojakov vseh stanov in poklicev, ki ne bodo uporabili tega zgodovinskega časa le za iskanje osebnih ali skupinskih koristi, temveč da bodo po vzgledu mnogih prednikov delali v narodu iz ljubezni do njega.

Zato je dan državnosti v prvi vrsti dan upanja, pa tudi dan zahvale sedanjim in preteklim rodovom za zvestoto, predvsem pa dan hvaležnosti Bogu, da smo doživeli čas, ko je slovensko ime spet enakopravno v družbi narodov.

Več resnic - več pravic?

ANTON STRES

bi tudi odpadli razlogi za najrazličnejša skupna iskanja popolnejšega in bolj izčrpnega spoznanja. Vsakdo pa je tudi moralno dolžan svoja spoznanja preverjati in izpopolnjevati. Pač pa se zaradi nepopolnosti svojih spoznanj zavedamo velike potrebe po nazorski strpnosti. Vsak človek ima pravico resnico svobodno iskati in svoja mnenja izražati. Ni sprejemljivo nobeno vsiljevanje nazorov. Zadnji koncil lepo pravi na začetku izjave o verski svobodi: „...resnica ljudi ne sili k priznavanju drugače kakor z močjo resnice same, ki blago in hkrati krepko prodira v duhove.“

Trditvev, da lahko obstaja več resnic, pa ni samo močno nedorečena,

ampak ima lahko usodne posledice. Če bi namreč obstajalo več resnic — in ne samo več naših nepopolnih spoznanj ene same resnice — potem bi prej ali slej prišli do sklepa, da lahko obstaja tudi več pravic. Potem ima lahko vsak po svoje prav celo takrat, ko gre za tiste temeljne moralne vrednote, brez katerih ni svobodne družbe, edine primerne človeškemu dostojanstvu. Torej bi imeli enako prav tisti, ki sprejemajo načela demokracije, in oni, ki zagovarjajo totalitarni sistem; tisti, ki človekove pravice spoštujejo, in oni, ki jih teptajo; tisti, ki različna mnenja in nazore spoštujejo, in oni, ki ljudi drugačnega prepričanja preganjajo; tisti, ki tujo lastnino spoštujejo, in oni, ki si jo z revolucionarnim nasiljem prilashačo.

Skoraj pol stoletja smo živeli v

Vprašanje, ali je lahko več resnic, ni novo. Že v srednjem veku so nekateri s Sigerjem Brabantskim na čelu zagovarjali, da sta lahko dve resnici: ena verska, druga filozofska. To stališče je bilo zavrženo. Kaj bi namreč bilo iz naših znanstvenih simpozijev, razprav, včasih celo polemik, če bi sprejeli, da ima lahko vsakdo svojo resnico? Resnica je lahko samo ena. Res pa je, da se ji le s težavo in postopoma približujemo, posebno še tam, kjer smo v zadeve sami vpleteni. Naša spoznanja so velikokrat samo delna, enostranska, omejena in nepopolna. Ker pa smo prepričani, da je prava resnica samo ena, svoja delna spoznanja primerjamo, popravljamo in dopolnjujemo. Zato ne moremo pristati na več resnic, ker s tem ne bi samo zabrisali razliko med resnico in zmoto, ampak

IZJAVA

Nove slovenske zaveze

Ljubljansko DELO in SLOVENEK sta 25. septembra 1993 objavila nadvse zanimivo izjavo **NOVE SLOVENSKE ZAVEZE** o nalogah Republike Slovenije pri prehodu iz totalitarizma v demokracijo. Izjava je naslovljena na predsednika državnega zbora in predsednika vlade RS. Objavljamo jo v skrženi obliki.

Vzpostavitev demokracije je temeljna naloga države Slovenije. Zmagovita stran v državljanski vojni je uvedla totalitarizem. Odprava letga pomeni tudi rehabilitacijo strani, ki je državljansko vojno izgubila, saj je ta stran šla vanjo, ker je zagovarjala politični pluralizem, pravno državo, človekove pravice in svobodno gospodarstvo.

Vojaški del protikomunističnega upora je bil po vojni uničen, jedro njegovega civilnega dela pa je moralo iskati zatočišče v tujini. Tako prehoda v demokracijo na koncu 80 let niso izvedli zavestni nosilci demokratične kulture, marveč sile, ki so se odcepile od totalitarizma, ki pa niso dokončno in brezpogojno obsodile največjega nasilja nad človekom — jemanje človekove osnovne svobode.

Bivši nosilci totalitarnega načrta in ljudje, ki so se mu nekoč podredili, polnijo znanstvene, pedagoške, kulturne inštitucije, predvsem sestavljajo vodilno administracijo. Zato ne prihajajo iz upravnih središč osnutki zakonov, ki bi pospeševali prehod iz totalitarizma v demokracijo.

Pozivamo DRŽAVNI ZBOR, da

sistemu, ki je bil zasnovan na izrečnem in načelnem teptanju nekaterih temeljnih človekovih pravic, čeprav jih je v tem obdobju ves demokratični svet priznaval in na njihovem spoštovanju gradil svoje skupnosti. Sedaj smo končno tudi mi dočakali demokracijo in smo človekove pravice razglasili za temelj našega sožitja. Ob tej pomembni spremembi pa ne moremo reči, da je tudi preteklo obdobje bilo po svoje pravilno, ker je pač več resnic in potemtakem tudi več pravic. Zdi se, da bi to radi dosegli tisti, ki danes razširjajo teorijo o več resnicah. Kot da bi lahko na isto raven, drugo ob drugi ob bok kot enakopravno postavljali „pravico“

sprejme naslednja besedila:

1. Izjava o državljanski vojni. Ta je bila posledica povezanosti tako imenovane osvobodilne vojne s partijskim totalitarnim načrtom. Svobodni človek ne sprejema politične in duhovne sužnosti, odtod medvojni upor proti partijskemu načrtu. Poglavitna posledica osvobodilnega boja je bila uvedba totalitarizma in odvzem človekovih in državljanskih pravic.

2. Izjava o slovenski politični emigraciji. Neznosno krivico, da so morali zvesti in pošteni ljudje, blateni in zasramovani, zapustiti dom in oditi v tujino, ker so stali na strani svobode in kulture, je treba popraviti tako, da se vsem podeli slovensko državljanstvo, se podpre njihova začasna ali stalna vrnitev, se jim doma omogoči vključitev v normalno življenje, se zakonsko pospeši vračanje razlaščenega imetja, se politični emigranti s slovesnim državnozbornim aktom sprejmejo v narodno in državno občestvo ter preklicajo pravna dejanja, narejena z namenom, da jim škodijo.

3. Izjava o ničnosti privilegijev iz državljanske vojne. Z njo se izrazi osnovna enakost vseh državljanov

komunističnega revolucionarnega nasilja in pravico, ki izhaja iz doslednega spoštovanja človekovih pravic. Toda to nista enakovredni pravici. „Pravica“, ki jo je poznal komunistični sistem, ni bila pravica, ampak nemalokrat huda krivica in nasilje.

Zaradi teptanja človekovih pravic je bil komunistični sistem nemoralen in nelegitimen. Ker je bil po svojem bistvu totalitaren, nikoli ni imel pravice biti in ga tudi nikoli ne bi smelo biti. Zdi se, da hočejo tisti, ki danes zagovarjajo, da je več resnic, doseči, da bi bil tudi komunizem priznan za eno izmed legitimnih, se pravi, upravičenih resnic in pravic. V

Slovenije in se odpravijo vse predprave nosilcev bivšega totalitarnega sistema.

4. Izjava o slovenskem holokavstu. Ta mora vsebovati priznanje letga, zagotovilo, da bodo žrtve popisane in svojem izdane listine, in izdaje obsežne monografije o holokavstu.

5. Izjava o naravi KPS. Ta mora omenjati, da je poseg partije v slovensko zgodovino pomenil izstop iz evropske civilizacije, da je partija izrabila narodovo nesrečo za doseg svojih koristi, da je uvedla strahovlado, v kateri so se dogajali težki zločini, in da morajo nekdanji partijski stanje, ki so ga ustvarili, popravljati.

VLADA RS naj sprejme ukrepe za uravnovešanje družbenih nesorazmerij, ki izhajajo iz državljanske vojne in vlade partijskega totalitarizma.

1. Ustanovitev stalnega zgodovinskega inštituta za raziskovanje slovenskega protikomunističnega upora, politične emigracije, partijskega totalitarizma in nastajanja demokratične kulture pri nas. V njem naj delajo ljudje z demokratično in humanistično usmerjenostjo. Inštitut bo servisno znanstveno-strokovni organ parlamentarne komisije za raziskavo povojnih pobojev.

2. Ustanovitev slovenske zgodovinske biblioteke, ki bo izdajala zgodovinska besedila o zamolčanem delu slovenskega življenja in predvsem spodbujala umetniška dela o dejanjih ljudi, ki so bila v preteklosti nasilno

resnici pa je bil zaradi teptanja človekovih pravic zgrešen in neupravičen. Zato tudi ni mogoče nekdanjega nemoralnega početja opravičevati z izgovorom, da so „pač bili drugačni časi“. Gotovo nima vsak človek enakega spoznanja in prenekatere zgodovinska okoliščina razloži marsikaj. Ne gre torej za to, da bi hoteli obsojati kar na splošno. Toda zaradi nujne strpnosti in dolžnega spoštovanja drugače mislečih nimamo nobenega razloga, da bi resnico in pravico izenačevali z zmoto in krivico in tako ustvarjali še večjo nazorsko in moralno zmedo, kakor jo kot posledico preteklosti že imamo.

Farne plošče - dokument zgodovinskega spomina

JUSTIN STANOVNIK

Farne spominske plošče so postale dokument slovenskega zgodovinskega spomina. Kakor je človek človek samo, če ima spomin, tako velja tudi, da je narod narod samo, če ima spomin. Kakor človeka brez spomina uporabljajo za vprežna dela, tako je narod brez spomina tak, da ga vpregajo v svoj voz ali tuji ali domači gospodarji. Samo po spominu in v spominu človek lahko sprejema odgovornost za osebno in javno življenje. **Samo človeku, ki je pripravljen nositi v sebi spomin, se na čelu rišejo znamenja svobode.**

Temu velikemu valu vsesplošnega spomina se podreja vsak kraj, ki postavi spominsko ploščo. Vključuje se v ritem tega delovanja in hkrati postaja prvina njegove moči. **Za njim se bodo zbudili še drugi kraji, dokler ta misel ne bo zajela vse domovine in jo osvobodila. In česa naj bi jo osvobodila, se vprašamo. Osvobodila jo bo molka.** To ne pomeni, da bomo sedaj samo govorili, to pomeni samo, da bomo odslej postali gospodarji svoje besede in svojega molka. To pomeni biti svoboden.

Toda ali je kaj, kar bi danes pa tudi pozneje, ko se bomo teh, ki so zapisani, spominjali sami ali z drugimi, ali je kaj, kar bi morda morali posebej povedati? Na dvojce bi morali pomisliti. Prvič, da je zgodovina dogajanje, v katerem se od časa do časa pojavijo ljudje, ki se jih je ne vem kdaj in kako polastila misel, da imajo pravico s človekom razpolagati v celoti. To so tako nenavadni ljudje, da jih je Dostojevski, ko je iskal ime zanje, imenoval besii. Ti ljudje potem vedno tudi ubijajo. A za nas je važno nekaj drugega. **Važno je to, da smo se v tem stoletju naučili, da od časa do časa prihajajo besii in da jih moramo prepoznati, ko pridejo. Tega ne smemo delati brezglavo in histerično, temveč modro in pozorno. Moramo biti trdni sredi kulture in vedeti, komu smemo zaupati.** To je ena stvar. Druga pa je ta, da se nazadnje vedno vse izkaže za to, kar v resnici je. Glejte, še pred petimi leti se o ljudeh na teh ploščah ne bi upal nihče na glas govoriti. Danes pa smo že tu in jim dajemo priznanje in čast, ki jim gre. **To je drugi veliki nauk našega časa: Nikoli nimamo pravice izgubljati upanja.** Kadarkoli smo dovolili, da je bilo naše upanje poraženo, vedno nas je potem čas osmešil.

Tega dvojega nas torej učijo te plošče. O čem pa govore ljudje, ki se jih spominjamo? Glejte, zaradi trpljenja, skozi katero so šli, si moramo vzeti čas in jih poslušati. Marsikaj nam bodo lahko povedali, če jim dovolimo, da njihova zgodba, ne v svoji zunanji obliki, ampak v tem, kar pomeni, stopi v nas.

Ena od teh stvari je tista, ki jo je prvič pred sedemdesetimi leti izrekel Janez Evangelist Krek: Nam ne bo nihče nikoli nič dal. Vse si bomo morali zaslužiti sami. To spoznanje se mora

polastiti vsakega od nas. **Vse je odvisno od nas, samo nase se lahko vedno in povsod zanesemo.** To nas bo delalo trdne in večje, kot smo. Vse pokomunistične družbe od Prage do Hobarovska trpijo od utvare, kijo je prinesel socializem: da bo nekdo drug skrbel zate. Danes vemo: bo skrbel zate, a bo skrbel slabo, poleg tega pa bo v zameno terjal tvojo svobodo, tvojo dušo.

Druga stvar pa je **odgovornost.** Demokracija daje vsakemu človeku v roke pomembne papirje. **Prav od odločitve vsakega posameznika je nazadnje odvisno, kdo bo sedel v parlamentu in kdo bo sedel v vladi.** Ne moremo se več izgovarjati na Dunaj in Beograd. V nekem smislu, v nekem realnem smislu, imamo usodo v svojih rokah. Če se bo ta misel v naši kulturi uveljavila, tako da jo bomo zares razumeli in vedno nosili s seboj, smo varni.

Nazadnje je tu še to, da so bili ljudje, napisani na spominski tabli, krščanski ljudje. **Malo nam bo pomagalo, če bomo še tako odgovorno izbirali, komu naj zaupamo, če se bomo še tako trudili za zvestobo. Kratko bo vse to, če vsako nedeljo ne bomo poslušali besed, ki vsemu dajejo podlago in smisel. O tem pa, da se samo v cerkvi izgovarjajo te besede, ne more in ne sme biti nobenega dvoma. Mogoče se ta trenutek v celoti ne zavedamo, kaj se je s tem, ko so se postavile plošče, v resnici zgodilo. Toda že danes jih imamo lahko za smerokaz, ki kaže v pokrajino zrelosti in svobode. **Ta preproste plošče bodo namreč postale pomnik in učbenik; postale bodo moralni in duhovni in politični dokument, ki bo svaril in opominjal, predvsem pa oznanjal slavo ljudi, ki so se uprli nasilju v času, ko ga je svet podpiral in plačeval. Tukaj v teh kamnih bo zapisana njihova čast.****

izkrivljena in izgnana iz zavesti javnosti.

3. Takojšnji razpis natečaja za ureditev Kočevskega Roga. Tamkajšnja brezna je treba razglasiti za posebno območje in to urediti. Vse občine je treba zavezati, da uredijo morišča na svojih območjih. Nemudoma je treba razpisati natečaj za cerkev na Rogu. Prostor teharskega taborišča naj se uredi, investitor mora biti slo-

venska država.

4. Uredi naj se vojaško pokopališče na Orlovem vrhu na Ljubljanskem gradu. Spomenik tam pokopanim vojakom bo postavila Nova slovenska zaveza.

5. Ministrstvo za kulturo in za znanost naj zagotovi, da bodo organizacije, ki delujejo na doslej zamolčanih področjih, enakopravne pri prejetju denarja, namenjenega organi-

zacija in združenjem za kulturo in znanost. Iz učbenikov je treba odstraniti ideološke enostranskosti.

6. Ministrstvo za notranje zadeve mora takoj organizirati posebno skupino za raziskovanje medvojnih in povojnih zločinov zmagovalcev. Biti morajo registrirani in opisani.

Slovenski kulturni in politični prostor bo mogoče urediti samo tedaj, če bodo te zahteve uresničene.

Televizija in družina

merila za zdrave navade pri gledanju

Papeževa poslanica ob 28. svetovnem dnevu sredstev družbenega obveščanja

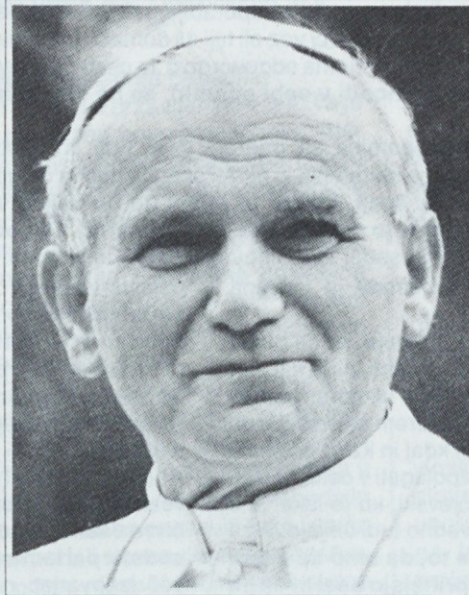
Dragi bratje in sestre, televizija je v zadnjih desetletjih povzročila pravi preobrat v obveščanju in ima daljnosežen vpliv na družinsko življenje. Za številne družine je danes televizija prvenstveni vir novic, informacij in zabave, in to v takšni meri, da oblikuje njihova stališča in mišljenja, njihove vrednote, vedenjske vzorce.

Televizija more tudi bogatiti družinsko življenje: člane more tesneje povezati med seboj in jih nagibati k solidarnosti do drugih družin in do najširše človeške skupnosti; prispevati more k splošni in tudi k verski omiki, ko ljudje prek nje poslušajo božjo besedo, utrjujejo svojo versko istovetnost in dobivajo hrano za svoje moralno in duhovno življenje.

Televizija pa more tudi škoditi družinskemu življenju: to velja tedaj, ko razširja popačene in kvarne vrednote in vedenjske vzorce; ko objavlja pornografijo in prizore surovega nasilja; ko razširja npravni relativizem in verske dvome (skepticism); ko objavlja izkrivljena poročila in prikrojene informacije o dejstvih in življenjskih vprašanjih; ko prenaša dobičkarke reklame, ki merijo na najnižje človekove nagone; ko poveljuje zgrešena gledanja na življenje, ki so v škodo medsebojnemu spoštovanju, pravičnosti in miru.

Televizija utegne slabo vplivati na družino tudi tedaj, ko programi sami po sebi niso npravno vprašljivi. Družinske člane more namreč navajati, da se osamijo vsak v svojem zasebnem svetu, jih trgati proč od pristnih medosebnih odnosov, in celo razbijati družino, ko oddaljuje starše od otrok in od staršev.

Ker mora npravna in duhovna prenova človeške družine kot celote sloveti na pristni prenovi posameznih družin, je tema svetovnega dneva sredstev obveščanja v letu 1994 — „Televizija in družina: merila za zdrave navade pri gledanju“ — še posebno primerno izbrana. Obhajamo na-

mreč mednarodno leto družine, v katerem skuša svetovna skupnost dati družinskemu življenju novih moči.

V tej poslanici želim še zlasti naglasiti odgovornost staršev, ljudi, ki delajo pri televiziji, nadalje odgovornost javnih oblasti in tistih, ki se posvečajo pastoralnemu in vzgojnemu delu v Cerkvi. Vsi omenjeni imajo v rokah moč, da napravijo iz televizije vedno učinkovitejše sredstvo pomoči družinam pri opravljanju njihove vloge, ki je: biti močno orodje moralne in družbene prenove.

Bog je zaupal staršem veliko odgovornost, da pomagajo otrokom „iskati resnico in živeti v soglasju z njo, iskati dobro in si zanj prizadevati“ (Poslanica za svetovni dan miru 1991, št. 3). Njihova dolžnost je torej, da navajajo svoje otroke k temu, da cenijo „vse, kar je resnično, kar je plemenito, kar je pravično, kar je čisto, kar je ljubeznivo, kar je častno“ (Flp 4, 8).

Starši morajo kot gledalci najprej sami biti zmožni razlikovanja in presojanja. Potem pa naj poskrbijo, da si bodo tudi njihovi otroci prisvojili

takšne navade pri gledanju televizije, da bo to prispevalo k zdravemu človeškemu, moralnemu in verskemu razvoju. Starši naj vnaprej seznanijo otroke z vsebino sporedov in se nato zavestno odločijo, kaj je bolj v prid družini — oddajo gledati ali ne. V ta namen so lahko koristne ocene in

presoje, ki jih posredujejo verske ustanove in druge odgovorne skupine, ali pa primerni vzgojni programi, ki jih nudijo sredstva obveščanja. Starši naj se tudi pogovarjajo z otroki o televiziji in jih usposabljaajo, da uravnavajo količino in presojo kakovost sporedov, ki jih gledajo, ter da prepoznajo in presojo etične vrednote, na katerih slonijo določeni programi. Družina je namreč „odlično sredstvo za posredovanje tistih verskih in kulturnih vrednot, ki osebi pomagajo doseči lastno istovetnost“ (Poslanica za svetovni dan miru 1994, št. 2).

Oblikovati navade bo kdaj pa kdaj pomenilo, da enostavno izključimo televizor, ker čaka kakšno pomembnejše opravilo ali ker to zahteva obzir do drugih članov družine, ali pa zato, ker more neurejeno gledanje televizije tudi škoditi. Starši, ki uporabljajo televizijo redno in dlje časa za nekakšno elektronsko varuško, se s tem odrekajo svoji vlogi prvenstvenih vzgojiteljev svojih otrok. Takšna odvisnost od televizije prikrajšuje družino za priložnosti, da se povezujejo med seboj s pogovorom, s skupnimi dejavnostmi in molitvijo. Pametni starši se nadalje zavedajo, da je tudi dobre programe treba dopolnjevati z drugimi viri informacije, zabave, vzgoje in kulture.

Da bi bile pri televizijski produkciji zavarovane pravice družine, naj starši izražajo svoje upravičene skrbi producentom in tistim, ki so odgovorni za sredstva obveščanja. Včasih bo koristno, če se z drugimi ljudmi povežejo v združenja, ki bodo zastopala njihove interese v zvezi s sredstvi obveščanja, npr. s tistimi, ki program financirajo, s „sponzorji“ in javnimi oblastmi.

Vsi, ki dejalo pri televiziji — vodstveni delavci in nosilci funkcij, producenti in direktorji, avtorji in raziskovalci, časnikarji, režiserji in tehniki

— nosijo težko odgovornost v odnosu do družin, ki sestavljajo velik del njihovega občinstva. Televizijski delavci naj bi v svojem poklicnem in osebnem življenju storili vse, kar more koristiti družini kot temeljni socialni skupnosti življenja, ljubezni in solidarnosti. Zavedajoč se, kakšno moč vplivanja ima ustanova, pri kateri delajo, naj postanejo zagovorniki pristnih duhovnih in moralnih vrednot in se izogibajo „vsemu, kar bi moglo prizadeti družino v njenem obstoju, njeni trdnosti, ravnotežju in sreči..., bodisi da gre za erotizem ali nasilje, zagovarjanje ločitve zakona ali protisocialno ravnanje med mladimi“ (Pavel VI., Poslanica za svetovni dan sredstev obveščanja 1969, št. 2).

Televizija se pogosto loteva resnih vprašanj, kot so: človeške slabosti in greh ter njihove posledice za posameznike in družbo; pomanjkljivosti družbenih ustanov, vključno z vladami in religijo; temeljna vprašanja glede pomena življenja. Teh tem naj se loteva odgovorno, brez iskanja senzacij, z iskreno skrbjo za blagor družbe in s tankovestnim spoštovanjem resnice. „Resnica vas bo osvobodila“ (Jn 8, 32), je rekel Jezus. Vsaka resnica ima svoj temelj v Bogu, ki je tudi izvir naše svobode in naših ustvarjalnih sposobnosti.

Pri izvrševanju svojih nalog naj televizija razvija in upošteva takšna npravna pravila (etični kodeks), ki upoštevajo potrebe družin in se zavzemajo za vrednote, ki so v prid družinskemu življenju. Zaželeno je, da se ustanovijo različni sveti iz članov televizijske produkcije ali predstavnikov uporabnikov sredstev obveščanja. Ti sveti bi prispevali k temu, da bi televizija bolj upoštevala potrebe in vrednote uporabnikov.

Televizijski kanali, bodisi da jih upravlja javna ali zasebna televizija, so javno sredstvo v službi skupnega blagra. Ne smejo biti zasebni „teren“ za tržne interese ali instrument moči ali propagande v rokah določenih družbenih, gospodarskih ali političnih skupin. Ti kanali morajo služiti blagru celotne družbe.

Ker je družina osnovna „celica“ družbe, zasluži, da ji država in druge ustanove z ustreznimi ukrepi nudijo

pomoč in varstvo (prim. Poslanica za svetovni dan miru 1994, št. 5). To dejstvo podčrtuje odgovornost, ki jo imajo javne oblasti v odnosu do televizije.

Cerkev priznava pomen svobodne izmenjave misli in sporočil in s tem podpira svobodo govora in tiska (prim. Gaudium et spes, št. 59). Obenem vztraja pri tem, da „je treba spoštovati pravico vsakogar — družin in družbe — do zasebnosti („privacy“), do javne spodobnosti in do varovanja osnovnih vrednot življenja“ (Papeški svet za sredstva obveščanja, Pornografija in nasilje v sredstvih obveščanja: pastoralni odgovor, št. 21). Javne oblasti so zato povabljene, da določijo pametne etične modele glede programov in zahtevajo njihovo upoštevanje. Gre za takšne modele, ki bodo varovali človeške in

verske vrednote, na katerih temelji družinsko življenje, in ki bodo odklanjali vse, kar je družinskemu življenju v škodo. Javne oblasti naj poleg tega podpirajo dialog med televizijsko produkcijo in občinstvom in poskrbijo za strukture in priložnosti, ki tak razgovor omogočajo.

Verske ustanove morejo biti s svoje strani v veliko pomoč družinam, ki jih poučujejo glede sredstev obveščanja in jim pripravljajo ocene filmov in sporedov. Kjer so na voljo sredstva za to, lahko cerkvene organizacije pomagajo družinam s tem, da pripravljajo in predvajajo programe za družine ali pa podpirajo tovrstne programe. Škofovske konference in škofije naj nujno vključijo v svoj pastoralni načrt glede sredstev obveščanja „družinsko razsežnost“

KAKO MOLIMO?

EDO ŠKULJ

Skupna ali občestvena je nekaj povsem drugega kot zasebna molitev. To molitev lahko vsak zase oblikuje po mili volji, pri skupni molitvi pa se mora podrediti obredu oziroma skupnemu oblikovanju. Tudi v tej discipliniranosti se kaže pobožnost. Človek se mora podrediti večini tako, da v nobenem

smislu ne izstopa: da ne prehitava, da ne zaostaja, da ni preglasen, da doprinese svoj delež s tem, da ne moli preveč po tihem.

Pomembni so tudi začetki molitve pri maši, na primer pri kesanju, slavi, veri, očenašu. Lepo je, če mašnik sam jasno in odločno pove prve besede: Vsemogočnemu Bogu, Slava Bogu na višavah, Verujem v enega Boga, Oče naš; za njim pa vsi kot eden povzamemo in skupaj v enotnosti izgovorimo molitev.

Poleg tega so nekateri kratki odgovori, ki so večkrat komaj slišni, čeprav so pomemben del bogoslužja. Takšni kratki odgovori so ameni, s katerimi potrdimo, in kot svojo vzamemo molitev, ki jo moli mašnik. Ti ameni so: po znamenju križa pri začetnem obredu, po slavošpevu pred očenašem (ki bi tudi sicer moral biti nekaj bolj slovesnega predvsem ob petju, saj označuje sklep

evharistične molitve) in po blagoslovu pri sklepnem obredu. Tako tudi vsi odgovori ob sklepu vseh treh prošenj.

Vse to seveda predpostavlja, da hočemo dejavno sodelovati pri bogoslužju in ne biti navzoči samo kot nemi gledalci. Najbolj pobožno sem pri maši takrat, ko se zavestno trudim, da bi sledil bogoslužnemu poteku in njegovim delom in se zavestno vključujem tako v skupne molitve kot v odgovore. Povsem jasno je, da v takem primeru odpade vsaka druga molitev, ki bi jo lahko „opravi“ med mašo, na primer rožni venec ali križev pot. S tem pa ni rečeno, da se ne bi z osebno molitvijo povezal v bogoslužno dogajanje. Pri tem pa moram seveda izredno paziti, da ta moja tiha molitev ne postane glasna. Večkrat se slišijo razni sičniki in šumniki, ki nikogar ne navajajo k pobožnosti, obratno: vsakega motijo in s tem raztresajo.

televizije (prim. Papeški svet za sredstva obveščanja, *Aetatis novae*, 21 in 23).

Ker poklicni sodelavci pri televiziji s svojim delom predstavljajo določen pogled na življenje širokemu občinstvu, ki zajema tudi otroke in doraščajoče, se lahko poslužujejo pastoralne dejavnosti Cerkve. Ta jim lahko pomaga pri upoštevanju tistih нравnih in verskih načel, ki dajejo

človeškemu in družinskemu življenju poln pomen. „Pastoralni načrti morajo zagotavljati možnost stalnega oblikovanja, ki bo ljudem pomagalo, da bodo vedno bolj prežeti z moralnimi merili v poklicnem kakor tudi v zasebnem življenju. Treba je namreč vedeti, da je med njimi veliko takih, ki si iskreno želijo živeti in delati v skladu z etičnimi in moralnimi merili“ (pr. t., št. 19).

Družina, utemeljena na zakonu, je edinstveno občestvo oseb, ki ga je ustanovil Bog kot „naravno in osnovno jedro družbe“ (Splošna deklaracija o človekovih pravicah, čl. 16, 3). Televizija in druga sredstva družbenega obveščanja imajo velikansko moč, da podpirajo in krepijo to občestvo znotraj družine pa tudi solidarnost do drugih družin in duha služenja v odnosu do družbe.

Pokop prelata dr. Alojzija Starca na pokopališču v San Justu

Foto: Tone PODRŽAJ

Cerkev je sama občestvo ljudi, povezanih v resnici in v ljubezni Jezusa Kristusa, ki je božja Beseda, in je zato hvaležna za prispevek, ki ga je televizija kot sredstvo obveščanja dala in ga more dajati v prid takšnemu občestvu znotraj družine in med družinami. Ob svetovnem dnevu sredstev družbenega obveščanja Cerkev spodbuja družine, osebe, ki delajo na področju teh sredstev, in javne oblasti, da v polnosti uresničujejo svoje plemenito poslanstvo, ki je: podpirati in krepiti družino, to prvo in najbolj življenjsko pomembno „celico“ družbe.

V Vatikanu, 24. januarja 1994

Janez Pavel II.

MISLI K MAŠNIM BERILOM

V JULIJU

14. navadna nedelja
3. julija

Tudi upornemu ljudstvu Bog pošilja preroke

Berilo iz knjige preroka Ezekijela (Ezk 2, 2-5)

Prerok Ezekijel nam v berilu poroča o svojem poklicu. Bog ga kliče k sodelovanju. Njegova naloga je, da o Bogu govori ljudem, ki za Boga nočejo slišati. Že vnaprej pa ga opozori, da bodo verjetno ostali gluhih ušes, vendar naj ga to ne skrbi. V Gospodovih očeh ima vse svoj smisel, tudi neposlušnost.

Ob slabosti apostolov se razodeva Kristusova moč

Berilo iz Drugega pisma apostola Pavla Korinčanom (2 Kor 12, 7-10)

Sveti Pavel nam pripoveduje, kako niti svetniki niso prosti težav in nadlog. Tudi njega nekaj tare, in ko prosi Boga za pomoč, mu ta odgovori: Dovolj ti je moja milost. Tako spozna, da tudi težave in slabosti, ki so nujna „začimba“ v vsakdanjem življenju, z božjo pomočjo prispevajo k človeški rasti.

Kristusa rojaki niso sprejeli

Iz svetega **evangelija** po Marku (Mr 6, 1-6)

Ko je Jezus prišel v svoj domači kraj, njegovih someščani preprosto niso mogli verjeti, da bi bil ta tesarjev sin kaj posebnega. Njihov napuh in nevoščljivost, ki tudi nas mnogokrat slepita, jima nista dovolila, da bi v njem videli božjega poslanca.

15. navadna nedelja
10. julija

Bog pošilja preroka svojemu ljudstvu

Berilo iz knjige preroka Amosa (Am 7, 12-15)

Nihče ne postane prerok sam od sebe. Bog je tisti, ki kliče in pošilja preroke. On jim daje moči in spoznanje, da lahko oznanjajo božjo besedo. In ker je Bog tisti, ki postavlja preroke v službo, imajo preroki dolžnost in pravico, da svojo nalogo izvršujejo kljub nasprotovanju in preganjanju.

Bog nas je izvolil v Kristusu pred stvarjenjem sveta

Berilo iz Pisma apostola Pavla Efežanom (Ef 1, 3-14)

Poglejte, kakšno ljubezen nam je izkazal Bog! Pri Kristu smo postali božji otroci in dediči božjega kraljestva. Deležni smo odrešenja in odpuščanja grehov, kar nam je s svojo predragoceno krvjo zaslužil Jezus Kristus. Mnogokrat se teh velikih milosti, ki smo jih prejeli, sploh ne zavedamo. Z odprtim srcem prisluhnimo apostolu Pavlu, da bomo vsaj malo zaslutili neizmerno božjo ljubezen in se zanjo zahvaljevali Bogu Očetu.

Jezus pošilja apostole

Iz svetega **evangelija** po Marku (Mr 6, 7-13)

IVAN LIKAR

Kakor je Bog v stari zavezi pošiljal preroke, tudi danes kliče duhovnike, ki si jih je izvolil, in jih pošilja oznanjat svojo blagovest. Podobno kot je Jezus poslal svoje učence po dva in dva klicat k spreobrnjenju, pošilja danes Bog duhovnike k isti nalogi.

16. navadna nedelja
17. julija

Bog pošilja prave pastirje

Berilo iz knjige preroka Jeremija

V Svetem pismu je večkrat beseda o božjem Pastirju, ki z veliko ljubeznijo zbira, vodi in pase svojo čredo. Kot takšen pastir se nam danes Bog razodeva po preroku Jeremiju. Najprej se Bog huduje nad raznimi najetimi pas-

tirji, ki so slabo skrbeli za njegovo ljudstvo. Potem pa napove, da bo obudil pravično mladiko, kralja, ki bo modro vladal ter delal prav in pravično v svoji deželi. Berilo nas vodi k Jezusu, dobremu pastirju, kakršnega nam kaže današnji evangelij.

Kristus je vse ljudi združil v eno Berilo iz pisma apostola Pavla Efežanom (Ef 2, 13-18)

Kristus je vse ljudi združil v eno zaradi svoje smrti na križu in zaradi vstajenja od mrtvih. Sveti Pavel pravi, da smo po Kristusovi krvi prišli blizu tudi tisti, ki smo nekdanj bili daleč. To pomeni, da so odrešeni bili vsi ljudje, da je do vseh ljudi segla milost Kristusovega križa. Po njem imamo sedaj vsi v Svetem Duhu dostop k Očetu.

Jezus skrbi za svoje ovce

Iz svetega evangelija po Marku

Jezus skrbi za svoje ovce, ker so njegove, ker je zaradi njih in njihovega zveličanja prišel iz nebes in postal človek. Kljub napornemu dnevu (učence je kar poslal na samotni kraj, da si nekoliko odpočijejo) je sam ostal pri množicah in jih poučeval. Zasmilili so se mu, ker so bili kakor ovce, ki nimajo pastirja. Njemu se dajmo poučiti tudi mi.

17. navadna nedelja 24. julija

Na Gospodovo zapoved je za vse ljudi dovolj jedi

Berilo iz Druge knjige kraljev (2 Kr

2, 42-44)

Prerok Elizej je bil naslednik preroka Elija. Od njega je dobil dvojni delež preroške službe; tako je tudi v njem delovala preroška moč. Berilo nam poroča, kako je z malo ječmenovih hlebov in stolčenega klasja nasitil sto mož. Po Gospodovi besedi je bilo za vse dovolj jedi in je še ostalo. Dogodek nas usmerja k Jezusovi čudežni pomnožitvi kruha in rib, o čemer govori evangelij.

Eno telo, en Gospod, ena vera, en krst

Berilo iz Pisma apostola Pavla Efežanom (Ef 4, 1-6)

Sveti Pavel hoče v današnjem berilu pokazati na združevalno moč vere in krsta, pravi namreč: En Gospod, ena vera, en krst, eno telo in en Duh. To je sveta resničnost, ki nam je bila podarjena, vendar ne kot dokončan „izdelek“, ampak kot naloga. Med seboj bomo eno, če bomo drug drugega prenašali v ponižnosti in krotkosti, s potrpežljivostjo in v ljubezni.

Kristus daje za vse kruha v izobilju

Iz svetega evangelija po Janezu (Jn 6, 1-15)

Pet tisoč ljudi (evangelist Matej pa pove, da jih je bilo toliko brez žena in otrok) res ni majhno število. Vztrajali so ob Jezusu in na večer jim je bilo treba dati jesti, saj je bila ura že pozna. Jezus ni kruha čudežno pomnožil predvsem zato, da bi nasitil množico, ampak ker je hotel pripraviti množico

na čudež evharističnega kruha svojega telesa. Temu čudežu smo priča tudi mi pri vsaki sveti maši. Gospod, daj nam vselej tega kruha!

18. navadna nedelja 31. julija

Bog objubi za množico kruha z neba

Berilo iz Druge Mojzesove knjige (2 Mz 16, 2-4, 12-15)

Lahko si predstavljamo, kakšne težave je imelo izraelsko ljudstvo na poti skozi puščavo v obljubljeni deželo. Bolezni, nevarnosti pred sovražniki, utrujenost, žeja, lakota... Ker je zaupanje v božje obljube prenehalo, so začeli celó godrnjati: kako nam je bilo lepo v Egiptu ob polnih loncih mesa in čebule! Spričo tega jim je Bog začel pošiljati mano in prepelice. Ta čudež je že napoved evharističnega čudeža, o katerem govori Jezus v evangeliju.

V Kristusu postanemo novi ljudje

Berilo iz Pisma apostola Pavla Efežanom (Ef 4, 17. 20-24)

Kdor bi vzel vero samo kot sistem resnic in skupe obredov, bi samega sebe in Kristusa zatajil. Apostol Pavel nam kliče: Ne živite več, kakor živijo pogani! Roko na srce! V čem se naše vsakdanje življenje razlikuje od življenja nevernih in nekrščenih? Nas vera spodbuja k novemu življenju v Kristusu? Smo odložili starega človeka, ki se kvari po različnih strasteh? Vera brez del je mrtva. Nihče ni popoln, toda vsakdo si mora za popolnost prizadevati.

Jezus hrani našo vero

Iz svetega evangelija po Janezu (Jn 6, 24-36)

Berila in evangeliji prejšnjih nedelj so nas pripravljali na Jezusovo napoved svete evharistije, na napoved daritve njegovega telesa in krvi za življenje sveta. Jezus je spomnil svoje poslušalce na čudež z mano v puščavi. Izraelci so preživeli na dolgi in naporni poti. Tudi božje ljudstvo nove zaveze bo preživelo, če se bo hranilo s kruhom, ki prihaja iz nebes, s telesom svojega učenika Jezus Kristusa.

Zemeljski ostanki prelata dr. A. Starca začasno v Zupanovi grobnici.

SVETNIKI v mesecu juliju

Sv. Ciril in Metod

5. julij

Sveta brata Cirila in Metoda slavimo vsi slovanski narodi kot svoja blagovestnika. Nista bila prva misijonarja, bila pa sta tista, ki sta med Moravani in panonskimi Slovani postavila temelje slovanske krščanske kulture. Vpliv teh dveh apostolov prežema tisočletno zgodovino skoraj vseh slovanskih narodov. Trudila sta se, da bi bogati zaklad božje besede in zakramentov postal čim bližji ljudem, med katere sta bila poslana. Zato sta veliko prevajala v domači slovanski jezik: Sveto pismo in bogoslužne knjige. Sveti Ciril je umrl v zrelih letih, star 42 let, 14. februarja leta 869,

sv. Metod pa v velikem tednu, 6. aprila leta 885. Papež Janez Pavel II. ju je 31. decembra 1980 razglasil za zavetnika Evrope poleg sv. Benedikta.

Sv. Benedikt, opat, zavetnik Evrope

11. julij

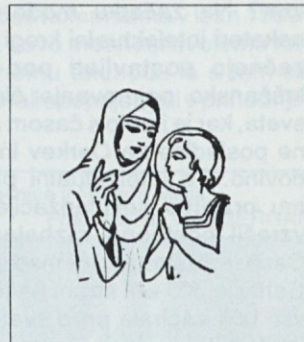
Leto 529: cesar Justinijan I. je zaprl zadnjo pogansko šolo v Atenah, sv. Benedikt pa je na Monte Cassinu ustanovil mogočno žarišče krščanske kulture za ves svet. — Kaj premore en sam človek, če se v njem srečata moč milosti in veliki naravni darovi. Malo vemo o njem. Bil je iskalec samote, iz nje je izšel zgrajen mož z uravnoteženo doslednostjo, vzgojitelj in psiholog, zahteven in premočrten, a celo svojim menihom je znal pustiti svobodo razvoja. — Zato se je delo benediktinskega reda razraslo v vse smeri: preprostega človeka so učili krčiti pustinjo in jo spreminjati v plodno zemljo. Bogoiskatelje so vodili na vrhove duhovnega življenja. Četudi ni bilo v njihovih pravih, so bili početniki evropske kulture. In ni nič pretira-

nega, da je Benedikt imenovan „zavetnik evropske kulture“. Kakor je v svojem meniškem pravilu strnil vse vrednote vzhodnega in zahodnega menišva, tako je za evropsko mešanico narodov rešil vrednote grške in rimske omike, jih dopolnil z vsem, kar so posamezni narodi svojega prinašali s seboj, vsemu pa dal krščanski nadih. — Kako preprosto pravilo: Moli in delaj — pa tak razvoj. Mislimo samo na Cluny, ki je v svojem največjem razcvetu vodil 5.000 samostanov po Evropi in z njimi dajal vsej dobi osnovni ton. Ne le Benedikt, tudi clunyski opati so bili velikani. V svoji majhnosti si morem prevzeti misel za svoj preprosti dan: Moli in delaj. Dve vesli. Če eno ali drugo odvržem, ostanem samcat sredi valov.

Sv. Joahim in Ana starši Device Marije

26. julij

V obnovljenem bogoslužju sta oba godova na en dan. Prav s tem je na poseben način dan poudarek zakonski zvezi, iz katere je bil rojen edinstven otrok — edina žena, ki je bila že ob spočetju brez madeža. Od nekdaj je to praznik mater. Kaj je v naravnem redu lepšega kot materinstvo? O sv. Ani nam niti Sveto pismo ne pove nič. Iz kasnejših zapisov apokrifnih pisateljev in legend se je stakala podoba žene, ki je veliko trpela, ker ni bilo upanja, da bi mogla dati življenje otroku. In vendar je njena molitev bila uslišana — in kako! Kakega otroka je treba res izmoliti. Je pa vsak otrok božji dar. Ko bi se tega zavedale vse žene! Tako pa prenekatero postanejo detomorilke, ker hočejo same uživati življen-

je in se ne bremeniti s „sladkim bremenom“ otroka. Ko bi imele vse matere vero tiste slovenske žene, ki je dejala: Raje deset otrok z eno žlico nahranim, kakor bi enega samega nosila na svoji vesti. Spet je treba vrniti materinstvu dostojanstvo, ki mu pripada. Ob tej misli je današnji praznik zelo aktualen.

Sv. Jakob, apostol

25. julij

Zebedejeva sinova sta bila živahna fanta. „Sinova groma“ jima je šaljivo rekel Kristus. Vsekakor sta pokazala svojo ognjevitost pri Samariji, kjer niso hoteli izkazati gostoljubnosti Kristusu in njegovim. „Ali hočeš, da rečeva, naj pride ogenj z neba in jih pokonča!“ Dobila sta lekcijo, ki bi jo zaslužil marsikdo: „Nevesta, kakšnega duha sta.“ In tudi ambiciozna sta bila. Hotela sta sedeti v božjem kraljestvu: eden na desnici, drugi na levici. Torej prva „ministranta“. Spet zavrnjena: Kelih boste pila — kelih trpljenja namreč. Obljube pa nobene. Tudi

materi Salomi, ki je za isto prosila, je Kristus jasno povedal, da njegove čaka na zemlji trpljenje. Kaj jih čaka v nebesih, pa je stvar Očetova.

Prikupen apostol. Malo vemo o njem. Pač to, da je bil na vrsti že leta 44 o veliki noči: Herod „je z mečem umoril Jakoba, Janezovega brata“. Dozorel je v apostola in mučenca. Kljub človeškim slabostim. Nebesa so tudi za vihrave narave. Evropa je polna njemu posvečenih cerkva od Kompostele do gorske slovenske podružnice. Je ob njem zraslo tudi toliko apostolov?

problemi in predlogi

II. Duhovna podoba sodobnega sveta

Kje so vzroki za ta razkol med krščansko vero in sodobnim svetom? Na začetku moderne dobe nekateri intelektualni krogi v Evropi začnejo postavljati pod vprašaj krščansko pojmovanje človeka in sveta, kar je imelo s časom neizmerne posledice za Cerkev in za zgodovino. Ta intelektualni proces, ki mu pravimo sekularizacija, je povzročil postopno razhajanje med Cerkvijo in svetom ter med svetom in Cerkvijo. Po eni strani se je Cerkev vse bolj zapirala pred svetom in se umikala v svoj lastni prostor, ki naj bi bil prostor duhovnega življenja, pobožnosti in bogoslužja, po drugi strani pa se je svet prepuščal svojim lastnim, avtonomnim instancam — razumu, znanosti, tehniki, politiki, ki naj bi neodvisno od krščanskega razodetja in kmalu proti njemu vodile človekovo življenje k polnosti. V tej luči so predstavljali krščanstvo kot slepilo za nevedne, kot uteho za slabotne, kot zapreko za polno uresničitev človeka.

Danes, ko smo pri koncu tega zgodovinskega procesa, lahko ugotovimo: njegov rezultat ni bil zgradnja družbe in kulture po meri človeka, ampak prej uničenje človeške osebe. Človeku so obljubljali svobodo in srečo, pod pogojem, da zavrže krščanstvo. Namesto svobode se je pojavilo nasilje nad človekom, kot morda nikoli prej v zgodovini in namesto sreče občutek osamljenosti in odtujenosti, kot ju človek še ni doživljal. Tako se je naše tragično 20. stoletje izkazalo kot stoletje nepojmljive uničevalne sile nad človekom, hkrati pa se je v njem razgalila vsa zlaganost načrtov o človeku in družbi, ki jih je zasnovala brezbožna misel.

Dejavniki, ki so sprožili ta zgodovinski proces, so številni in kompleksni. Naj omenimo samo tri.

Razkoli v Cerkvi

FRANCE RODE

Prvi je zgodovinske narave. Zahodni razkol v 14. stoletju, protestantska reformacija v 16. stoletju in verske vojne, ki so ji sledile do vestfalskega miru (1648), vse večje razpoke v evropski kulturi kot posledica teh gibanj so mnoge oddaljile od Cerkve, ker niso mogli videti v njej znamenja Kristusove navzočnosti in prostora možnega srečanja z njim. Ena Kristusova Cerkev se je razklala v vrsto „veroizpovedi“ ali konfesij, uvedeno je bilo načelo „cuius regio eius et religio“, tako da so pripadnost določeni Cerkvi narekovali prej politični kriteriji kot zvestoba Kristusu.

Ločenost narave od nadnarave

Katoliška teologija je skozi stoletja dajala isti odgovor na vprašanje o smislu človeškega življenja: človek uresničuje svoje življenje v doseganju sreče. Ta sreča pa po katoliški teologiji obstaja v „gledanju“ (**visio**) ali v „uživanju“ (**fruitio**) Boga, se pravi, v občestvu z Bogom. Toda doseg tega cilja absolutno presega zmogljivosti človeške narave, ne samo zaradi greha, ampak zaradi radikalne nesposobnosti človeka kot takega. To je absolutno zastonski dar, je milost.

Tako je človekov cilj, uresničitev njegovega hrepenenja nekaj, kar ga povsem presega. V tem je ves paradoks njegovega bivanja: njegovo življenje ima neki cilj, kamor teži z vsem svojim bitjem, toda ta cilj je neskončno nad njegovimi zmogljivostmi. Ta cilj pa nam je postal dosegljiv v Kristusu, ki nam daje možnost, da imamo že sedaj delež pri boljšem življenju po odpuščanju grehov, po božjem posinovljenju in po daru Svetega Duha. To življenje nam je dano v občestvu Cerkve po zakramentih. Človek torej lahko uresniči v polnosti svoje življenje v Kristusu, in pride do sreče, ki je namen njegove narave. Resda v nepopolni meri, toda povsem realno že sedaj in tukaj, v večnosti pa absolutno in totalno. V izkustvu tega življenja, ki nam je podarjeno, razumemo, da je bil samo Bog od vedno predmet naših želja.

Človekov cilj, njegova polna sreča je torej v tem, da dospe do gledanja Boga. Ker pa tega ne more doseči brez Njega, ga božja milost dvigne, da doseže to, kar nezaustavljivo išče. Človek je torej neravnotežje med naravno željo gledati Boga in njenim nemočnim dosegom. To doseže samo z milostjo. Neravnotežje, ki nikakor ne zmanjšuje človekove velikine, ampak jo razodeva: za to, kar ponovno vzpostavi ravnotežje, je nadnaravna milost, ki ne uničuje narave, ampak jo izpopolni. Bolj ko je jasno, da je uživanje Boga zastonski dar nadnaravne milosti, bolj je odojanstvena človeška narava. Milost namreč privede človeka do popolnosti njegove narave, ko poteši njegovo naravno željo po Bogu.

Na začetku moderne dobe pa se uveljavi drugačno pojmovanje človeške narave. Po tem pojmovanju naj bi imela vsaka narava vsa potrebna sredstva za doseg svojega cilja. Filozofija in teologija postavljata ostro razlikovanje med naravo in milostjo, med naravnim in nadnaravnim redom. Pod tem vplivom krščansko ljudstvo začne pojmovati nadnaravno življenje kot nekaj vzpo-

rejenega z naravnim in ločeno od njega. Vsak red naj bi imel svoj lastni cilj: v naravnem redu naj bi bil človekov cilj naravna, tuzemska sreča, ki jo človek doseže sledeč svoji naravni pameti, v nadnaravnem redu pa naj bi bil njegov cilj gledanje in uživanje Boga, do česar pride z molitvijo in zakramenti. Krhko ravnotežje krščanske antropologije je tako ogroženo. Kajti če človek lahko doseže svojo naravno srečo z naravnimi sredstvi, je njegova nadnaravna sreča videti kot nekaj dodanega, kot nekaj, kar je na prosto izbiro, kot nekaj, kar lahko odkloni brez posledic za njegovo človečnost, navsezadnje kot nekaj odvečnega. Človekovo življenje je tako odcepljeno od Kristusa in prepuščeno samo sebi. Vez med Kristusom in človekom je pretrgana, saj ta lahko doseže svoj cilj brez njega, ne da bi bil okrnjen v svoji človečnosti. Njegovo edino vodilo je naravna pamet, ki odloča o vsem kot zadnja instanca.

Naravni razum kot razzodnik vere

Potem ko človek ni več doživljal Cerkve kot zakramentalni prostor odrešenja, potem ko je pretrgal vez med Kristusom in realnim življenjem, potem ko je naravni razum postal edini kriterij resnice, je bilo logično, da je ta razum postal tudi razzodnik o sami vsebini krščanske vere in da je postavil pod vprašaj temeljno premiso krščanstva: skrivnost svete Trojice in učlovečenja Božjega Sina.

S tem, ko se je evropski človek vse bolj oddaljeval od Kristusa in njegove Cerkve, pa se je v njem tudi vztrajno utrjeval dvom o možnosti, da bi dosegel srečo, ki naj bi pomenila polnost človečnosti. Tako je sodobno ime za srečo pozaba realnosti, se pravi, beg pred samim seboj in pred svetom. Očitno je ta človek v globoki krizi.

Človek v krizi

Danes ni v krizi samo krščanstvo v sekularizirani civilizaciji, ampak sama sekularizirana civilizacija. Bolje rečeno, v krizi je človek, ki dvomi v svoj razum in v resnico, v možnost biti dober in uresničiti cilj svojega

življenja. V nekem smislu sta kriza krščanstva in kriza moderne dobe soodvisni.

Tragična naivnost razsvetljenstva je bila v prepričanju, da se vrednoti, kot sta človekovo dostojanstvo in svoboda, lahko ohranita brez Kristusa in Cerkve. Tako je moderna doba odklanjala krščanstvo, ne da bi se zavedala, da imajo njeni ideali in vrednote svoj izvor in svoj temelj v njem. Posledice tega odklona so se jasno pokazale v našem času: ob razkroju krščanske zavesti so se razkrojili tudi ideali in vrednote moderne dobe. Namesto krščanstva se ni pojavila vladavina razuma, ampak

volja do moči, namesto srečnega človeštva in svobodne družbe brez Boga so prišli do veljave totalitarizmi s poniževanjem človeka in narodov.

Ko govorimo o družbi brez Boga, ne mislimo samo na komunistični sistem, ki se je razsul pred našimi očmi, ampak tudi na kapitalistični liberalizem, saj so razlike med njima samo površne. Oba namreč delata nasilje človeku in ga zavirata pri njegovem polnem uresničenju. Vendar je padeč komunizma v letih 1989-1991 dal novo možnost svojemu kapitalističnemu tekmecu in s tem se bomo morali spoprijemati v prihodnjih letih.

Notranjščina salezijanske cerkve Marije Pomočnice v Ramos Mejiji.

Foto: Marko VOMBERGAR

Kakšen ideal širi zahodna kapitalistična civilizacija? To je ideal zgraditi družbo na vrednotah, ki majo svoj izvor v krščanstvu, toda brez Kristusa in Cerkve. Ideal človekove sreče brez naveze na Boga, ki ga človek sam določa in uresničuje s svojimi moči. Ideal, ki naj bi vzdrževal vse, ki odklanjajo Kristušovo sporočilo in njegovo milost. Človek si namreč sam daje svoja življenjska pravila in kroji moralo po svojem okusu. Krščansko upanje nadomesti naivni optimizem pred zgodovino, s trdnim prepričanjem, da bomo nekoč z lastnimi moči ustvarili raj na zemlji.

Zahodni materializem se ni nikdar bojeval proti Bogu, kot nekdanj marksistični ateizem. Meni samo, da Bog nima nič skupnega s človekovimi interesi in problemi. Navsezadnje sploh ni važno, ali Bog je ali ga ni. Bog je za človeka nepomemben. Krščanstvo je lahko koristno kvečjemu kot moralni nauk, ki blaži in ureja medčloveške odnose.

Danes lahko trdimo, da je ta civilizacijski načrt, kljub svojemu navideznu dinamizmu, izčrpan. Res da je še močno navzoč v družbenih obličjih in da navdihuje določene politične stranke, ki ustvarjajo vtis, da je ta miselnost še živa, a to je predvsem politična retorika in medijsko besedičenje. Alternativa za nihilizem, ki je edino, kar preostane po smrti tega civilizacijskega modela.

Za njim se je pred nekaj leti pojavila postmoderna, ki je pravzaprav nadaljevanje in konec moderne dobe. Postmoderna ne premore več veličastnih družbenih načrtov ne velikih zgodovinskih nalog. To je doba praznine po padcu ideologij in prikrito sramovanje, da smo tako naivno in tako dolgo verjeli njenim utopijam. Kar ostane, je v sebi razdvojen človek, ki ne zaupa več svojemu razumu in ne verjame v resnico, povzpenež, ki hlepi po oblasti in moči in je hkrati pripravljen vselej pred njima poklekni, skeptik, ki se požvižga na svoje dostojanstvo in si raje ne zastavlja vprašanj o smislu življenja. Edino, kar ga zanima, je takojšnja zadovoljitev svojih telesnih in čustvenih potreb. Svojo srečo išče v vsakdanjih užitkih: negovati svoje telo in se oblačiti po zadnji modi, potovati v eksotične dežele, dobro jesti in piti, toda zmerno, da ne bi

O nekem osrečujočem obisku domovine

ALOJZ REBULA

Slovenci smo številčno prešibki in zgodovinsko preveč preizkušeni, da bi mogli nositi v sebi neko povsem izmirjeno samozadostno, recimo „angleško“ narodno zavest (kolikor se tudi angleška zavest ne skali ob spominu na izgubljeni imperij...). To je pač zavest naroda, ki je do včeraj živel na robu izginotja, čeprav brez tiste travmatičnosti (a tudi neomajne zvestobe), ki jo lahko vidimo pri katerem koli članu judovskega naroda. Naša zavest je načelno nemirna, alarmirana, panična, raje katastrofična kot né. Zato je razumljivo, da kakšne odmaknjene izmirjenosti ne najdemo niti pri naših vrhunskih ustvarjalcih. — Ne najdemo je niti pri našem najbolj „olimpijskem“ svetovno uglašenem pesniku, pri Otonu Župančiču. Spomnimo se samo verza, v katerem s preroško tesnobo sprašuje slovenski narod na obrobju — Celovec, Maribor, Gorica, Trst: „Boš, rod, ki bivaš tod, boš v duši čvrst?“ (Vemo, koliko je ta rod čvrst...) In če je tako pri „olimpijcu“, kaj šele more biti pri manj orlovskih duhovih...

Vredno bi bilo izkopati iz povojne revije odlomek, kjer znani slovenski razumnik izliva svoje razočaranje nad tem, da je Slovenec:

pokvaril svoje lepe zunanosti, nepogojeno spolno izživiljanje brez odgovornosti do drugih. Ta človek ljubi samo sebe in mu ni mar do drugih. Delati je seveda primoran, a to je le sredstvo za družbeno napredovanje, pogoj za doseg ugleda, moči in bogastva. To je ameriški ideal „beautiful people“.

Vzor tega človeka nahajamo v ameriških televizijskih nadaljevanjih kot so Dallas in Falcon Crest. Značilnost ljudi, ki jih prikazujejo ti filmi, je beg iz stvarnosti in tesnobo iskanje moči in užitkov. Njihova kultura je kultura bežnega, saj si ne želijo nobene kontinuitete v svojem

slovenstvo mu je v depresijo in prekletstvo, mu je „kamen, ki ga vleče navzdol“ (čeprav je ta človek potem ne samo ostal Slovenec, ampak se je celo z nekakšno domačijsko-svetovljansko ihto zagrizel v slovensko kulturno problematiko...)

A za takšno psihološko travmatičnost pri slovenskem človeku res ni treba navajati dokazov: dovolj je pomisliti na vso tisto nacionalno žalost, ki preveva našo umetnost.

Zato je v takšnem obnebjju kar praznično doživetje dobiti pismo od nekega drugega razumnika, zrelega moža s širokim poznavanjem „velikega“ sveta, pismo, v katerem so besede: „**Moja nedopovedljiva ljubezen do slovenstva in moja osrečujoča slovenska zavest.**“

Osrečujoča slovenska zavest... Mar ne zveni kakor: moj osrečujoči obisk Lune?

Tako nezaslišano mi namreč zvenijo te besede.

Takšna sintagma seveda ne more priti iz Slovenije, ne iz Kardejeve komunistične, niti žal pokomunistične Kučanove (kolikor je pokomunistična bolj časovno kot resnično). Lahko pride iz dalje, kjer se človek giblje v nekih nadjubljaljskih parametrih. Še manj more

življenju. To bi namreč pomenilo odgovornost za svoja dejanja in vezanost nekemu, kar oni odklanjajo. Ta človek se je odpovedal velikim besedam, velikim sanjam, velikim utopijam in gleda zgolj na svoje neposredno ugodje. To mu zadostuje.

Je ta človek srečen? Ni videti. Dokaz, da se ne počuti najbolje v svoji koži, je nesposobnost posredovati življenje, so samomori, posebno pogostni med mladimi, so mamila in nasilje, ki se vse bolj širijo. Vse to kaže na tihi gnev, ki ga človek čuti do samega sebe, in na globoko razočaranje nad življenjem.

(Bo še)

takšna „osrečujoča“ slovenska zavest priti z obal liberalizma, ki ni bil nikoli obseden s slovenstvom, ne osrečujočim ne onesrečujočim. Pride lahko samo z vstajenjske obale Kristusa.

(Dejansko je avtor omenjene sintagme več kot zaveden kristjan.) Zakaj?

Ker se samo kristjan, umeščen v nadzgodovinsko, v kozmično, more ne samo vdati v slovenstvo, v njegovo liliputstvo, ampak ga s hvaležnostjo sprejeti kot dar Previdnosti, še več, ga — celo nedopovedljivo — ljubiti. Če drugi prejema jo od Gospodarja zgodovine več „talentov“, ko je njemu dan samo eden, sprejema ta svoj edini talent s hvaležnim veseljem, saj ve, da bo tudi njemu, če talenta ne bo zakopal, izrečena ista osrečujoča beseda kot onim bolj obdarovanim: „Dobri in zvesti služabnik, pojdi v veselje svojega gospoda!“ In kadar mu je to slovenstvo v križ (a v križ zna biti tudi Angležu njegovo angleštvo...), ga bo sprejel kot križ, ki mu ga nalaga njegov Učitelj, ki je dosegel svoje zmagoslavje preko

križa.

Zato ima navzočnost krščanstva med Slovenci — ne glede na to, koliko bolj ali manj porazno se vedejo politično organizirani kristjani — poleg etične tudi neko dobrodejno uravnoveševalno vlogo na psihološki ravni. Zdravilno mu relativizira slovenstvo, a obenem ga Slovenca uči slovenstvo doživljati čim manj travmatično, ga tudi čim bolj aktivno in ustvarjalno ljubiti. Angažiranje za narodovo korist postane del njegove večnostne angažiranosti na ravni, kjer ne šteje več kvantiteta, veliko in majhno, ampak samo kvaliteta, kvaliteta Božjega.

Zanimivo bi bilo videti, kako so šli prek tega psihološkega mostu slovenski duhovi glede na njihovo nazorsko pripadnost: ali ni na primer narodna zavest v Slomšku manj travmatična kakor v Prešernu? A da ne bi bili krivični, bi lahko pustili ugovor, češ da je treba neomajno narodno zavest priznati na primer tudi ateistu in antikristjanu Josipu Vidmarju, pa naj mu sicer lahko očitamo marsikaj. Toda tu je

vprašanje: moremo govoriti o neokrnjeni, kvalitetni, povsem čisti, ljubezenski narodni zavesti pri človeku, ki je (zavračajoč Cankarjevo misel, da nobena kri ni bila prelita zaman) o pokolu deset tisoč mladih Slovencev govoril koto „nečisti krvi“, ki je bila prelita zaman?

V trenutku, ko je to zapisal, je Josip Vidmar bolj kot slovensko zavezanost čutil režimsko.

Narodno zaveden, a nekatoliški Slovenec bi se vsekakor moral zavedati tegale dejstva: da uničevati krščanstvo pri Slovencih dejansko pomeni uničevati v njem njegovo najbolj žlahtno narodno ohranjalno, pospeševalno in uravnoveševalno prvino.

Mistični Kristus, ki živi v svoji Cerkvi, ostaja v odnosu do človeštva predvsem zdravnik, kakor je bil v svojem zemeljskem življenju. In demon, ki ga je v tem primeru izganja, ni samo satan krvi, šovinizem, ampak tudi skromnejši demon nacionalne tesnobe. Na njegov ukaz se oba demona pridružita svinjski čredi, ki se gre utopit v palestinske vode, kakor beremo v evangeliju.

Cerkev Marije Pomočnice v Ramos Mejiji od zunaj.

Foto: Marko VOMBERGAR

CERKEV in KOROŠKI SLOVENC

VALENTIN INZKO

Glavna naloga: Na osnovi evangelija graditi pravičnost in sožitje v deželi

Razmere, v katerih danes živijo koroški Slovenci, bi mogli označiti takole: Najtežji problem slovenske narodne skupine na Koroškem in hkrati manjšinskega vprašanja sploh je še vedno trajajoča asimilacija dela slovenske narodne skupnosti. Asimilacija poteka v dveh fazah. V prvi fazi izgubijo nekateri Slovenci zavest svoje pripadnosti k slovenski narodni skupnosti, v drugi pa postaja nemščina družinski jezik. Slovenska narodna skupnost na Koroškem se zaveda, da bo mogla svoj narodni obstoj ohraniti v prihodnosti le, če se ji bo posrečilo zaježiti ta dolgotrajni zgodovinski proces asimilacije. Razveseljivo je, da se je to koroškim Slovincem pri uradnem štetju 1991 do gotove mere posrečilo. Pri uradnem štetju 1981 so našli na Koroškem 14.204 Slovencev, leta 1991 14.069. Ta številka zrcali tisto tretjino celotnega slovensko govorečega prebivalstva, ki je narodno zavedna in se dosledno zavzema za ohranitev slovenske materine govornice v družini, v javnem življenju, ki živi iz duha slovenske kulture in se priznava k skupnemu slovenskemu kulturnemu prostoru. Je pa v resnici po presoji narodnih organizacij dve tretjini Slovencev več, le da se pri državnih uradnih štetjih ne opredeljujejo za Slovence, ampak navedejo kot občevalni jezik nemščino.

V današnjih izvajanjih o koroških Slovincih se bomo posvetili v prvi vrsti cerkvenemu področju, vprašanju odnosov uradne Cerkve do koroških Slovencev in položaju Slovencev v koroški družbi sploh. Žal je prišlo v prvih povojnih desetletjih, torej po letu 1945, med škofijskim ordinariatom in koroškimi Slovenci do marsikaterih nesoglasij, do hudega konflikta, ki je močno obremenjeval medsebojne odnose v zadevi veroučnega jezika. Tako za časa Avstro-ogrske kot za časa Republike Avstrije je veljala na osnovnih šolah južne Koroške do leta 1959 ureditev, da morajo pouče-

vati verouk v materinščini, za otroke iz slovenskih družin torej v slovenščini. Novi šolski zakon iz leta 1959 pa je predvideval verouk za slovenske otroke v nemškem in slovenskem jeziku. Za številne slovenske otroke, ki jih starši iz katerega koli vzroka v posvetnih predmetih niso prijavili k dvojezičnemu pouku, pa se je moral vršiti verouk izključno samo v nemškem jeziku. Dr. Janko Hornböck, dolgoletni tajnik Slovenskega dušnopastirskega urada in ravnatelj Družbe sv. Mohorja ter dolgoletni dekan rožeške dekanije, je o jeziku verouka na koroških manjšinskih osnovnih šolah na zasedanju škofijskega sveta, najvišjega cerkvenega gremija duhovnikov in laikov v škofiji, izjavil: „V vprašanju veroučnega jezika na osnovnih šolah se slovenski narodni skupnosti godi težka krivica in sedanja rešitev škoduje cerkvenosti in veri mladega slovenskega rodu.“ Tudi Slovenska kulturna akcija v Argentini se je obrnila v tej zadevi po svojih zastopnikih na škofa krško-celovške škofije. Stališče je objavila tudi v „Glasu Slovenske kulturne akcije“ (X/8 z dne 1. 7. 1963). V Zborniku Svobodne Slovenije pa je izhajala v Argentini od leta 1966

naprej skozi več let obširna razprava pod naslovom „Boj slovenske manjšine v krški škofiji na Koroškem - Avstriji za verski pouk v slovenščini“. Tako so se zavzemali Slovenci v Argentini na visoki kulturni ravni za to, da bi se mogel slovenskim otrokom posredovati v bodoče verouk na osnovi duhovnih virov materinščine.

Položaj pa je bil v desetletjih po drugi svetovni vojni za koroške Slovence težaven tudi zaradi tega, ker je prišlo s sprejetjem manjšinskega šolskega zakona z dne 19. marca 1959 do močnih posegov v ustroj manjšinskega šolstva na Koroškem sploh. Medtem, ko je šolska ureditev iz leta 1945 predvidevala tako za slovenske kot nemške otroke na osnovnih šolah južne Koroške obvezni pouk v približno enaki meri v nemškem in slovenskem učnem jeziku, predvideva manjšinski šolski zakon iz leta 1959 v obeh deželnih jezikih le za tiste otroke, ki jih starši prijavijo k dvojezičnemu pouku. Kot pozitivno pa je treba priznati, da je v zakonu zajeto celotno manjšinsko šolstvo, torej tudi Slovenska gimnazija in slovenski pouk na višjih in srednjih šolah Koroške.

Močno so obremenjevale po drugi svetovni vojni odnose med Nemci in Slovenci politične akcije Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško, ki jo je usmerjal komunistični režim v Jugoslaviji. Stalna zahteva nemško-nacionalnih krogov po ugotavljanju manjšine kot pogoj za uresničitev obveznosti iz določil Avstrijske državne pogodbe je povzročila v deželi ostre polemike. Koroški Slovenci so tako ugotavljanje spričo zgodovinskih obdobij germanizacije in nasilstva za časa nacizma ter vidne asimilacije slovenskega življa na Koroškem odločno odklanjali. Višek pritiska pa je pomenilo leta 1972 podiranje dvojezičnih tabel v južnokoroških vaseh, ki so stale po sprejetju zakona le nekaj dni, oziroma nekaj ur.

Kako otrdele so bile nacionalne fronte na Koroškem v preteklih desetletjih, označuje naslednji dogodek: ko je po podiranju dvojezičnih krajevnih napisov oktobra 1972 na Koroškem tedanji zvezni kancler dr. Bruno Kreisky 28. oktobra govoril v Celovcu za pomiritev položaja, so ga iz množice nemško-nacionalnih ekstremistov po prireditvi v stavbi koroške Delavske zbornice izžvižgali kot „judovsko svinjo“. Pred poslopjem, v katerem je kancler govoril,

so naložili na kup dvojezične krajevne table, ki so jih podrlji, potem ko so jih državni organi postavili na osnovi zakona o krajevnih napisih iz leta 1972. Le nekaj ulic proč od stavbe Delavske zbornice je zasedala v veliki koncertni dvorani v Celovcu koroška škofijska sinoda, ki je ob nacionalnih napetostih na Koroškem 26. in 27. oktobra 1972 predložila sinodalom v diskusijo in odobritev najtehtnejši dokument z naslovom „Sožitje Nemcev in Slovencev v koroški Cerkvi“. Dokument so slovensko in nemško govoreči sinodali sprejeli s pretežno večino. V uvodu sinodalne predloge je rečeno: „Dejstvo, da v škofiji Krka-Celovec stoletja žive Nemci in Slovenci, je za nas dokaz mnogovrstnosti stvarstva in živa zgodovinska danost, zato hvaležno prevzemamo nalogo kristjanov na Koroškem, da oba ta naroda vodimo k boljšemu medsebojnemu razumevanju in s tem dejansko prispevamo k sožitju v duhu krščanske bratske ljubezni.“

Koroška škofijska sinoda se je torej zavedala svoje zgodovinske naloge ob nacionalnih nasprotjih v deželi, da mora storiti kaj odločilnega v smeri sprave.

Slovenska narodna skupnost ima v koroški Cerkvi svojo najmočnejšo oporo. Temeljno poslanstvo katoliške Cerkve je posredovanje, pospeševanje, razširjanje in utrjevanje katoliške vere. Glede na slovensko narodno skupnost sodi ohranjanje in utrjevanje verske substance v narodni skupnosti k primarnim nalogam Cerkve na Koroškem. Cerkev pa si tudi prizadeva prispevati k utrjevanju identitete narodne skupnosti v jeziku in kulturi. Koroška škofijska sinoda 1970/72 je temeljito razpravljala o vprašanih sožitja Nemcev in Slovencev v koroški Cerkvi. Sprejetje sinodalnega dokumenta pomeni prelomnico v odnosih med Nemci in Slovenci, gre pri tem za zgodovinsko pomemben dokument, ki

nalaga Nemcem in Slovincem odgovornost za ustvarjanje čim boljših medsebojnih odnosov tako v okviru koroške Cerkve kot v koroški družbi.

Kakšen pomen pripisujejo slovenski katoličani na Koroškem temu nemško-slovenskemu sporazumu? Prof. dr. Vinko Zwitter, ki je vodilno usmerjal prizadevanja slovenskih sinodalov, je zapisal: „Zakon o sožitju Nemcev in Slovencev v koroški Cerkvi priznava slovenske vernike kot drugo narodno skupino koroške škofije in ji zagotavlja jezikovno enakopravnost z nemškimi škofljani. Koroška škofija si je osvojila sledeče načelno stališče pri uresničevanju sprave in sodelovanja obeh narodov v škofiji: Za cerkevno področje velja kot znak narodne pripadnosti ljudski jezik kot najbistvenejši del kulturne svojstvenosti naroda. Zavedni in nezavedni Slovenci spadajo k slovenski jezikovni skupini. Cerkev nikakor noče, da bi jo izrabljali za ponemčevanje ali za slovenizacijo in odklanja vsako hoteno raznarodovanje kot nemoralno.“

Kakšni so konkretni sadovi koroške škofijske sinode? Dolgoletni ravnatelj Družbe sv. Mohorja v Celovcu, kanonik msgr. dr. Janko Hornböck, je zapisal: „Sinodalni proces predpriprav, posvetovanj in zborovanj je nujno zblížal slovenske in nemške duhovnike in laike, vse škofljane in vernike obeh narodnosti. Učili smo se drug z drugim govoriti, drug

drugemu zaupati. Veliko predsodkov je bilo odpravljenih. Zazdelo se nam je, da je mogoče le po tej poti nekaj doseči. Dosegli smo veliko, več, kot se zavedamo.“

Kako je z uporabo liturgičnega jezika v 70 dvojezičnih farah? Spričo različne jezikovne strukture na južnem Koroškem ni mogoče enotno urejevati jezikovnega vprašanja iz centrale. Tudi glede nedeljske božje službe je v navodilih koroške Cerkve izpovedano le načelo, naj bi se delitve nedeljske božje službe v samo nemško ali samo slovensko, v farah z manj kot tremi nedeljskimi mašami ne pospeševalo. Vzrok: jezikovno deljeno bogoslužje daje na južnem Koroškem možnost, da se narodna pripadnost skuša dokazovati z demonstrativno udeležbo pri tej ali oni božji službi, kar ni v prid smislu in dostojanstvu liturgije.

V približno 70 farah dvojezičnega ozemlja tudi nimamo po jezikovnih kriterijih ločenih župnijskih svetov. Po

GOSPA SVETA NA KOROŠKEM.

NAMEN APOSTOLATA MOLITVE ZA JULIJ

Splošni: Da bi vsi narodi cenili in branili človeško življenje v vseh oblikah in v vseh stopnjah.

Misijonski: Da bi krščanski starši vzgajali svoje otroke v duhu soodgovornosti za misijonsko dejavnost.

Slovenski: Da bi se zacelile rane, ki jih je našemu narodu zadala 2. svetovna vojna, in da bi prišlo do resnične sprave.

z Marjanom in Ano Loboda

Pogovarjal se je Jože Škerbec

Marjan Loboda ml. je v naši skupnosti znana oseba. Živi tesno povezan z njo, udeležuje se redno nedeljske maše v Slomškovem domu, več let že poučuje v Slomškovi šoli, velikokrat je recitiral in igral na naših prireditvah, je blagajnik društva Zedinjena Slovenija in na zadnjem občnem zboru Slomškovega doma je bil izvoljen za predsednika. Prosili smo ga, da bi nam skupaj z ženo Ano roj. Urbančič spregovoril o svoji družini. Čeprav se v naši skupnosti skoraj vsi poznamo in ni zato prijetno govoriti o družinskih zadevah, je vendar pristal na pogovor, za kar smo mu hvaležni.

Vidva sta se poročila mlada. Kateri reči je po vajinem mnenju predvsem treba upoštevati — poleg izbire partnerja, kar je seveda najvažnejše — kdaj naj se človek odloči za poroko?

Marjan: Ne moreva natančno reči, kdaj naj bi se človek poročil. Iz lastne izkušnje lahko rečeva, da ima človek več korajže ali smisla za skupno življenje, ko je še srednje mlad. Ko leta tečejo, je za mladega človeka nevarno, da začne predpostavljati tvorni in osebni standard pred smisel življenja v dvoje. Logično je, da mora imeti mladi par vsaj minimalne materialne potrebščine, kot npr. stanovanje in re-

dno službo, poleg najvažnejšega, ki je zavest, da se prične novo obdobje v njunih življenjih. Seveda se nama zdi važno, zaradi najine vzgoje v duhu slovenstva, da gledata mladi slovenski fant in dekle na narodnost in vero partnerja. Težko si predstavlja ljubezen brez iste vere in narodne pripadnosti. To bi bilo, kot smo že tolikokrat slišali, kratko malo drevesu porezati korenine. Je pa tudi jasno, da vsak fant ali dekle v tako majhni skupnosti včasih ne more dobiti partnerja. Božji načrt za človeka, če se ne odloči za duhovniški ali redovniški poklic, je gotovo za večino mladih ustanovitev družine, ki je najosnovnejša celica družbe. Zato

jezikovnih kriterijih ločeni župnijski sveti bi porinili koroške Slovence marsikje v močno izolacijo. S tem, da predvidevamo za volitve v župnijske svete vprašanja sožitja kot eno izmed stalnih in glavnih nalog župnijskih svetov, smo Slovenci dosegli več, kot smo smeli pričakovati. Naslednja navodila obvezujejo vse članke župnijskih svetov ne le v dvojezičnih farah, temveč v vsej škofiji: „K pastoralnemu poslanstvu Cerkve sodi, da si leta v duhu evangelija in v smislu sinodalnega zakona o Sožitju med Nemci in Slovenci prizadeva v vseh župnijah škofije, zlasti še v dvojezičnih, za vzpostavljanje miru med narodnostnima skupinama. To bo uspelo le tedaj, če bosta to prizadevanje vodila ljubezen do bližnjega in zavestno zavzemanje za priznavanje, spoštovanje, varstvo in pospešitev človekovih pravic.“

Iz tega razvidimo, da je koroška Cerkve pritegnila k odgovorni nalogi, oblikovati sožitje v deželi, vse župnije krške škofije.

Za koordinacijo sožitja in sodelovanja obeh narodnih skupin v škofiji je v dušnem pastirstvu potrebno daljnosežno načrtovanje in temeljito nasvetovanje škofu in cerkvenim predstavnikom pri potrebnem ukrepanju, motiviranju ukrepov pred prizadetimi in javnostjo ter končno še izravnavanju javljajočih se razlik v mnenju. Da se uresničijo navedena načela, je ustanovila sinoda 1972 v okviru škofijskega sveta nemško-slovenski koordinacijski odbor, zaseden paritetično s tremi zastopniki vsake narodne skupnosti. Vseh skoraj 25 let sta se posvečala dr. Valentin Inzko (zastopnik Slovencev) in dr. Ernst Waldstein (zastopnik Nemcev) kot sopredsednika

misli, da je zelo važno, da v primerih, ko fant ali dekle ne dobita partnerja v slovenski skupnosti, iščeta bodočega druga izven nje v kolikor se dá podobni zdravi družbi.

Ali se vama zdi zadostna priprava na sklenitev zakona izkušnja življenja v družini in kratka versko-zdravniška zakonska priprava pred poroko. Če ne, kaj bi še svetovala?

Marjan: Življenje v družini je za mladega človeka bistvene važnosti. V zdravi družini je pričakovati, da se njeni član pretaplajo v nove družinske celice. Vsi vemo, perfektne družine ni, vsaka ima svoje težave in samo v družinskem sožitju se te lahko rešujejo. To doraščanje v družini brez dvoma mladega človeka spodbuja, da stremi po novi družini.

Kar se tiče priprave na zakon, se nama zdi, da so na splošno tečaji v posameznih župnijah, kamor morata iti fant in dekle, da dobita formalno dovoljenje za cerkveno poroko, zelo površni. Večkrat se cerkveni obred poroke vzame kot neka folklorna točka: belo oblačilo, luksuzni avto, fotografije in video in vse, kar to obkroža. In novoporočenca morda ne pomisli, da je v resnici zakon sklenitev večne ljubezni pred Bogom. Ne rečeva s tem, da naj ženin in nevesta ne prideta v cerkev praznično oblečena.

Rada bi videla, da bi se v okviru skupnosti nekaj mladih profesionalcev, naj bi bili duhovnik, zdravnik in

tega odbora področjem, ki zadevajo sožitje in sodelovanje obeh narodnih skupin v škofiji. Sredi meseca aprila tega leta pa se je konstituiral nemško-slovenski koordinacijski odbor v novem sestavu. Za predsednika odbora sta bila izvoljena dr. Peter Smolnig, zdravnik v Žitari vasi (kot zastopnik Nemcev) in Mirko Kert, glavnošolski učitelj v Pliberku (za Slovence).

Samoumevno je, da je v življenju obeh narodnih skupnosti na Koroškem še dovolj nerešenih vprašanj. Važno pri tem je le, da imamo med slovenskogaovorečimi in nemškogaovorečimi Korošci dobro pogovorno bazo. Vprašanja je tako lažje reševati. Z zadovoljstvom lahko ugotavljamo, da je bilo možno na podlagi številnih različnih pobud razširiti bazo za dialog in sodelovanje med obeh narodnima skupnostima.

Marjan in Ana s svojimi otroki.

izkušen zakonski par, redno posvetilo pripravi mladih fantov in deklet na skupno življenje. Veva, da se to občasnogaja v naši skupnosti in da so mladi zelo navdušeni nad takimi tečaji.

Katere človeške lastnosti zakonskega druga se vama zdijo važne za medsebojno ujemanje in zadovoljstvo?

Marjan: Za medsebojno ujemanje je logično najprej potrebna ljubezen. Misliva, da je nujno, da mlada zakonca lahko peljeta to družbo dveh naprej, potrebna velika mera razumevanja in potrpljenja. Kot sva že prej omenila, vsaka družina ima svoje kritične momente, katere morata zakonca reševati. V tem velikem mestu in v sedanjem izrednem položaju v deželi nujnost dela obeh zakoncev in ritem življenja večkrat pripeljeta do nesporazumov. Skupno reševanje, v potrpežljivosti, teh problemov pomaga k dozorevanju obeh.

Ali sta se že pred poroko sporazumela, da bi rada imela več otrok?

Ana: Ja, že pred poroko sva se menila o tem. Oba imava rada otroke. Izhajava iz številnih družin, zato sva tudi navajena na to. Res si ne bi mogla predstavljati najine družine z enim samim otrokom. Mislila sva celó, da — če ne bi bilo tega božjega blagoslova — bi jih posvojila. V tem materialno tako dobro organiziranem svetu včasih ne pomisliš na to, da so še druge vrednote, ki jih ni mogoče izraziti s številkami, ki pa so vendar izredno velik kapital. Te vrednote doživljaš pri otrocih.

Ali se življenje zakoncev po rojstvu prvega otroka spremeni?

Ana: Brez dvoma. Z rojstvom otroka zakonca nekoliko pozabita nase in obrneta pozornost na novega člana družine. Ker otrok potrebuje dnevno veliko pozornosti, se red pri hišnih delih nekako poruši, tako da se očetu

včasih zdi, da je gost v svoji lastni hiši. Tu je potrebna organizacija. Prav je, da oče pomaga pri negi otroka, tako ga bo počasi otrok poznal. In s tem bo tudi malo olajšal mamino delo.

Včasih se sam sebi čudiš, kako si mogel zaradi otroka tako lahko spremeniti način svojega življenja. Z otrokom starši odkrijejo novo povezanost, zadenejo na nove probleme in razvijejo nove zmožnosti. Zdaj je vse čisto drugače...

Kako skušata živeti krščansko življenje v zakonu in družini?

Marjan: V današnjih časih to ni lahka zadeva. To v mnogih pogledih nezdravo okolje, v katerem živimo, večkrat negativno vpliva na družino. A na poti vere smo vsi ljudje vedno znova začetniki. Kdor se pošteno trudi, da bi po veri živel, ta svojega otroka že s tem samim vodi za roko s seboj.

Danes je splošno sprejeto prepričanje, da je redno za otrokovo

veroodločilna družina. Kakoskušata vero in duhovne vrednote posredovati otrokom? Kako naj otrok odkriva in doživlja Boga, njegovo navzočnost, očetovstvo, dobroto, svetost?

Ana: Oče in mati morata spremljati otroke na poti, ki vodi k Bogu. To je cilj naše verske vzgoje. Otrok po molitvi in spoznanju narave ostane združen z Jezusom in bo nekoč skušal tako živeti, kakor je Jezus živel: za ljudi. Pri starših se otrok počuti varnega. Starši s svojim razumevanjem, s svojo pričujočnostjo, s svojo dobroto in strogostjo dajo otroku sigurnost, da Bog ne more biti manj vesten, dober in ljubezljiv. Čim bolj otrok zaupa staršem, tem bolj raste tudi njegovo zaupanje v Boga.

Z otroki gotovo govorita po slovensko?

Ana: Ja, doma govorimo po slovensko. A včasih se zgodi, da otroci začnejo mešati nekatere španske izraze med slovenskimi stavki. To se najbolj pozna sedaj, ko so začeli hoditi v argentinsko šolo in se jim zdi zanimivo govoriti po špansko. Seveda jih mirno opominjava, da doma govorimo po slovensko, da ne bomo pozabili na naš dragoceni zaklad, ki je slovenski jezik.

Tudi branje slovenskih pravljic ali poslušanje po kasetah in video je zelo koristno za ohranjanje materinega jezika.

S kakšnimi igrami se igrajo mestni otroci? Kam hodite na sprehode? Kakšna je vajina družba?

Ana: Igrače morajo predvsem buditi domišljijo. Otroci imajo radi igrače za gibanje kot žogo, avtomobilčke, kolo, voziček. Radi tudi oblikujejo: za te igre so primerne kocke in drugi deli, kamni za grajenje, sestavljanje, barve, masa za gnetenje, leseni odrezi, vtikači. Radi posnemajo, zato rabijo, deklice: gospodinjske potrebščine, obleke, da se preoblečejo v mamice; fantje pa imajo radi orodje, da doma vse popravijo, kot atki. Tudi lutke imajo zelo radi. Igrače so tu in tam povsod enake. Morda imajo mestni otroci več namiznih iger, pri katerih se lahko udeležijo tudi starši, nekatere so zelo zanimive. Zelo jih zanimajo otroške knjige in

revije.

Na sprehod radi gremo v razne muzeje na razstave, v živalski vrt, na kakšen izlet v naravo.

Njih družba so zaenkrat samo bratranci in sestrične, šola in dom, ker so še majhni in ne gredo nikamor sami.

Ali gledate TV ali video? Ali predvajate kasete s slovenskimi pesmimi?

Ana: Televizijo gledamo bolj malo, samo poročila ali kadar vemo, da bodo predvajali kakšen zanimiv film ali program. Otroci so še majhni, tako da gledajo samo risanke ali otroške filme.

Da, tudi slovenske kasete poslušamo.

Vedno si hodil k slovenski maši. In vedno praznično oblečen. Po svoji odločitvi ali predvsem zavoljo želje staršev?

Marjan: Sedaj lahko rečem, da po lastni odločitvi. A tudi vpliva, kar so nas od mladega navadili. Cerkev je Božja hiša, nedelja je Gospodov dan in to spoštujemo s prazničnim oblačilom. Radi hodimo k slovenski sveti maši, sam smo člani slovenske verske skupnosti in tudi boljše doživljamo slovenske obrede. Tudi otroci imajo rajši slovensko mašo.

Kako otroke vpeljujeta v zaupno molitev? In v mašo? Ali morda tudi v Sveto pismo?

Ana: Molitev je pogovor z Bogom. Otrok Bogu vse pove, kar mu leži na srcu. Znajo že tudi nekaj sa-

mostojnih molitev, in vedo, da je tudi čas, ki je redno odmerjen za molitev. Čas, ko se otrok zbudi, predno zaspi, pred jedjo, spada med redne dnevne dogodke v otrokovem življenju, zato je najprimernejše, da otroka vadimo v pogovoru z Bogom. Mnoge stare otroške molitvice so tudi novim rodom enako priljubljene. Da ni molitev dolgočasna, včasih zamenjamo na pamet naučene molitve s sproti sestavnimi ali pa oboje lepo med seboj povežemo.

Otroci lahko tudi s svojimi besedami govorijo z Bogom: Nebeški Oče, hvala ti za današnji dan. Igrali smo se, smejali, jokali smo, prepirali smo se, pa smo se zopet pomirili. Imamo se radi. Blagoslovi nas in vse in nam daj lahko noč. Amen.

Kar se tiče svete maše, otrok opazi, da so ljudje pri maši mirni, da govorijo tiho, da molijo, pojejo, in jih posnemajo. Počasi se otrok privaja petju, berilom, sprejme pozdrav in odzdravi, se zahvali, spoštuje oltar, kelih, kruh in vino, prejemanje svetega obhajila in ga razume ter se ga pozneje tudi udeleži z zanimanjem.

Otrok posluša svetopisemske zgodbe prav tako kot pravljice. V njih odkrije, kako so ljudje nekoč Boga doživljali, slišali, kako je bil njim Bog blizu in živ. Tako bo otrok dobil oči in ušesa za to, da bo spoznal, kako je Bog za nas ljudi živ in kako se more tudi nam razodeti.

Marjan in Andrejka, že hodita v slovensko sobotno šolo. Ali hodita rada?

Ana: Da, Marjan in Andrejka zelo rada obiskujeta slovensko šolo, komaj čakata, da pride sobota. V slovenski šoli se počutita doma. Letos je začela tudi Zofija obiskovati slovenski vrtec, zelo je navdušena.

Ali je kaznovanje potrebno?

Marjan: Morda je bolj važno, da včasih otroku pritrdiš, kakor da ga kaznuješ. Prepovedi so nujne. Otrok potrebuje avtoriteto kot kažipot, obrambo in trdnost. Avtoriteta pomeni varnost. Če starši vodijo otroka z ljubečo, trdno in varno roko, lahko pričakujemo od otroka tudi spoštovanje.

Iz našega dobrega zgleda se razvije

resnično in pravo spoštovanje.

Ali vaju otroci veliko sprašujejo? Se radi pogovarjajo z vama ali jim zadošča le vajina prisotnost?

Ana: Ja, zelo radi se pogovarjajo. Pogovor z otroki se nama zdi bistvene važnosti. V današnjih časih želijo imeti otroci odgovor za vse. Če se mati ali oče odpreta otroku, lahko pričakujeta, da jima bo zaupal vse svoje dvome in težave.

Ali se doživlja otroke v veliki meri kot obremenitev (delo, skrb, zaposlenost z njimi, pomanjkanje časa zase in za vaju)?

Marjan: Na noben način ne moreva reči, da je otrok breme za mater ali za očeta, seveda ta predstavlja veliko mero odgovornosti in utrujenosti. Zavedi se, da sta starša utesnjena, vezana in neprestano odgovorna, povzročata izčrpanost. A prav v tem času ne sme nobeden izmed njih omagati, saj se bremena najlažje nosijo z združenimi močmi. Poleg tega pa vsak dan prinese novo presenečenje, novo odkritje, ki nas znova osreči.

Soglasje med starši budi otroku zaupanje. Medsebojna ljubezen staršev ustvarja otroku toplo gnezdo, v katerem se počuti varnega.

Bog nam je zaupal težko nalogo, da mlado življenje oblikujemo. Njegovo zaupanje nam dokazuje, da bomo imeli moči za vzgojo vsakega otroka in bomo ob njem rastle in se obogatili.

Vključujeta vso družino in njene potrebe v molitev?

Ana: Ja, vsak dan molimo za sorodnike in dobrotnike, za strica, ki je v misijonih, za stare mame in očete, za teto, ki pričakuje otroka, za strica, ki bo polagal izpit, itd...., da bi bili vsi zdravi, da bi še dolgo časa živeli in da jim bo dobro na zemlji. In tudi za vse sorodnike, ki so umrli in bi radi videli Boga.

Kaj bi želela reči drugim mladim družinam?

Ana in Marijan: Ja, seveda bi želela, da bi več mladih družin prihajalo v slovenske domove, da bi se bolj povezali z mladimi družinami, se pogovarjali, izmenjavali izkušnje.

Za vajino odkrito besedo o vajini družini se vama pristrčno zahvalim in vama želim veliko zakonske in družinske sreče.

Pogovarjala se je Marjana Batagelj

Pogovor z gospo Matejo Maček

iz Sektorja za Slovence po svetu
pri zunanjem ministrstvu RS

Čim smo na Brniku stopili na slovenska tla, nam je med drugimi uradnimi predstavniki segla v roke tudi mlada gospa, ki smo jo do tedaj poznali le po poslanih faksih, ki nas je spremljala vseskozi v času seminarja in potovanja in bi jo mogli imenovati „duša“ organizacije naših tamkajšnjih dni. Oseba, ki si je takoj osvojila našo simpatijo in zanimanje.

Bila je to gospa Mateja Maček.

Nedolgo za tem smo je srečali v Buenos Airesu ob obisku dr. Venclja z gospo in spremstvom. Nismo si mogli kaj, da ji ne bi stavili nekaj vprašanj.

Ko vas srečujemo kot svetovalko ministra, ki deluje v Sektorju za Slovence po svetu na Ministrstvu za zunanje zadeve, se sprašujemo, kako se je začela vaša pot, ki vas je pripeljala do današnjega položaja.

Nam predstavite najprej družino, iz katere izhajate?

Izhajam iz družine, ki se je leta 1961 naselila v Šentvidu. Mama sicer Ljubljankanka, je magister agronomije, oče, doma z majhne kmetije blizu Laškega, pa je univerzitetni profesor in predava fitomedicino na ljubljanski Biotehnični fakulteti. Sem najstarejša; imam še sestro, ki je zdravnica, in brata, ki bo ravno v teh dneh diplomiral na elektrotehniko.

Mislím, da smo povsem običajna slovenska družina. Mami je bila ves čas zaposlena, kar pri nas ni nič nenavadnega, in tako smo vsi trije otroci od malega hodili v otroški vrtec. Moram reči, da tega vsakodnevnega odhajanja od doma v zgodnjih jutranjih urah (mama je začela službo že ob 6. uri zjutraj) razen v začetku nisem doživljala travmatično, a popoldnevi so bili resnično naši. Danes vem, da sta starša morala marsikaj postoriti pozno zvečer in ponoči, ko smo otroci že spali, da sta se v popoldnevih lahko posvetila nam. In za to sem jim resnično hvaležna. Veliko vlogo pa so odigrali tudi mamini starši, predvsem atek, kot smo klicali dedka, ki je vsak dan popoldne prihajal k nam, in mamine sestre.

Ko gledam nazaj v otroška leta,

vidim, kako sem lahko očetu in mami hvaležna predvsem za tri stvari: da sta me vzgojila v samostojno osebnost, ki ne kloni kar tako pred okoljem, da sta me naučila razmišljati s svojo glavo (čeprav si mislim, da je bilo to zanju, predvsem in letih odraščanja gotovo naporno) in da sta me naučila delati.

Kakšna je bila vaša pot skozi šolska in študentska leta? Zakaj ste se odločili za študij prava?

Prvo leto osnovne šole sem obiskovala v Šentvidu, potem pa sem nadaljnjih sedem razredov naredila na Osnovni šoli Prežihovega Voranca. Ta šola je bila svoj čas Klasična gimnazija, v katero je v povojnih letih hodila tudi mama. V tistih letih je bila to ena najboljših ljubljanskih osnovnih šol (bili so malo bolj strogi, saj so bili

nekateri profesorji še „stare šole“, saj so poučevali že mamo). Ker pa je ta šola v centru Ljubljane, smo se mimogrede otroci na poti v šolo in nazaj navadili tudi mesta in smo bili zato tudi bolj samostojni. Gimnazijo sem končala v Šentvidu. Po maturi sem se vpisala na ljubljansko Pravno fakulteto, kjer sem l. 1988 diplomirala z diplomsko nalogo iz pravne zgodovine z naslovom Urejanje kmečke zadolženosti v Kraljevini Jugoslaviji, pri mentorju akademiku prof. dr. Sergeju Vilfanu.

Kako sem se odločila za pravo? Ž v osnovni šoli sem pri psihološkem testiranju v 6. razredu v rublki „Kaj bi rad postal“ napisala „diplomirana pravna“. Gotovo je imel vpliv na mojo odločitev oče, ki je velikokrat dejal: „Trije poklici so resnično v redu: jurist, zdravnik in duhovnik.“ Danes se velikokrat doma šalimo in ugotavljamo, da le brat ni upošteval očetovega nasveta. Velikih dilem ob izbiri fakultete nisem imela. Vedno pa sem si želela, da bi delala z ljudmi, po možnosti, da jim lahko tudi kaj pomagaš. In pravo, mislim, da to tudi omogoča. Čisto praktično, je diploma pravne fakultete vstopnica za različne poklice. Lahko si odvetnik, sodnik, javni uslužbenec, profesor pravnih predme-

tov, časnikar,... Možnosti je veliko. In moram reči, da sem v svojem poklicu zelo zadovoljna. Tudi če bi morala ponovno izbirati, bi izbrala pravo.

Kakoste mogli skozi viharna leta in pri tem ohranili pravi pogled na lestvico vrednot? Kaj vas je napotilo k sodelovanju na versko-vzgojnem in pevskem področju v vaši fari?

Kot sem že omenila, je najpomembnejšo vlogo gotovo odigrala družina oziroma mama in oče, ki sta predvsem z osebnim zgledom pa tudi z besedo kazala, kaj je tisto res pomembno v življenju in kakšna je prava lestvica vrednot. V družini sem bila deležna prave verske vzgoje, ki se je nadgrajevala pri verouku in v župnijskem življenju. Že pri štirih letih sem se vključila v predšolski verouk, kar takrat še ni bilo pogosto in tudi ne v vsaki župniji. Obiskovala sem ga dve leti v sosednji župniji Dravlje. In nepozabni so spomini na prijetne veroučne ure, ki jih je vodil, žal že pokojni, jezuit p. Kovač. Tako sem tri leta obiskovala predšolski verouk, z vstopom v šolo pa sem se vključila v veroučno šolo v domači župniji v Šentvidu nad Ljubljano.

Župnijsko življenje je pri nas zelo živahno ter pestro in kmalu sem se pridružila še mladinskemu pevske-

zboru. Že pri desetih letih sem postala redni bralec beril, sprva pri mašah ob delavnikih, kasneje pa tudi ob nedeljah in praznikih. V srednji šoli sem obiskovala mladinsko veroučno skupino, začeli smo tudi s karitativnim delovanjem in vse to me je pritegnilo, da sem se resnično z velikim veseljem in navdušenjem vključila v različne dejavnosti. Sedanji ljubljanski pomožni škof msgr. Alojz Uran, ki je bil pri nas dolgoletni župnik in je za Šentviščane še vedno „naš župnik Lojze“, je s svojo odprtostjo pritegnil veliko mladih. Župnišče je postalo resnično župnijski dom, kjer smo se počutili kot doma. In kjer začutiš, da si dobrodošel, rad tudi sodeluješ. Potem spoznaš, koliko prejemaš in se bogatiš, in popolnoma naravna posledica je, da želiš prispevati svoj delež. Ker v Sloveniji verouka v šoli, tudi še sedaj, ni, verouk in kateheza potekata v župniji, kar te še bolj približa župnijskemu občestvu.

V 3. letniku gimnazije sem začela voditi birmansko skupino, kasneje tudi skupine osnovnošolcev. Bila sem štirinajst let članica Župnijskega pastoralnega sveta, pomagala sem pri vodenju matičnih knjig v župnijski pisarni, sodelovala sem pri povezovanju mladih v naši dekaniji in različnih prireditvah na škofijski in medškofijski ravni.

V času študija sem se vključila v delo Medškofijskega odbora za študente, kjer sem bila tudi dva mandata tajnica, skupno štiri leta. Sodelovala sem v Pastoralnem občnem zboru ljubljanske nadškofije.

Sedaj v nekaj župnijah pomagam pri urejanju pravnih zadev, tudi v zvezi z denacionalizacijo, sodelujem tudi pri reviji Naša luč, v cerkvenih podkomisijah Krovne komisije med Cerkvijo in državo. V domači župniji vodim otroški pevski zbor na podružnici Glince, ki je pod Toškim čelom. V cerkvi sv. Antona sodelujemo pri bogoslužju, postavljamo jaslice, pripravljamo božičnico in program ob posebnih priložnostih, npr. materinski dan,

5. februarja 1944 je bila krščena v cerkvi Marije Pomagaj v Buenos Airesu MIKAELA MARJANA PUNTAR, hči Janeza in Anice roj. Groznik.

zahvalna nedelja ipd. Predvsem želim, da bi otroci in mladi začutili, da smo tudi laiki živi kamni Cerkve in da smemo in moramo prispevati svoj delež v življenju skupnosti, ter da bi zrasli v zrele osebnosti, ki bi z vso odgovornostjo živeli in delovali tudi v družbenem življenju.

Kakšen je bil prvi „spoprijem“ z življenjem na poklicnem polju? Kdaj ste prišli v stik z današnjim sekretarjem dr. Venceljom?

Po zaključku študija sem se najprej zaposlila kot pripravica v zasebni odvetniški pisarni v Ljubljani, kjer sem spoznala odvetniško delo. Po enem letu sem pripravništvo nadaljevala na Višjem sodišču v Ljubljani. Po opravljenem državnem pravosodnem izpitu pa sem prišla v službo na Ministrstvo za šolstvo in šport, ki ga je takrat vodil moj sedanji šef prof. dr. Peter Vencelj. Ko je prof. dr. Vencelj postal državni sekretar za Slovence po svetu, me je povabil, da se zaposlim v Sektorju za Slovence po svetu, kjer se predvsem ukvarjam s Slovenci, ki živijo po evropskih državah (zdolci) in izseljenci po vsem svetu.

Kako se počutite na svojem današnjem mestu?

Moje sedanje mesto mi zelo ustreza, saj sem tudi osebno (imam teto, ki živi v Nemčiji, in teto, ki je v Buenos Airesu) na neki način povezana s Slovenci, ki jih je življenjska pot zanesla v svet. In ta osebni odnos je razlog, da svojega dela ne razumem samo kot službo, ampak poskušam dati v delu tudi svoje srce. Prepričana sem, da je delo našega Sektorja za Slovence po svetu potrebno in koristno. Kamor koli po svetu greš, povsod lahko srečaš slovenskega človeka, ki so ga različni vzroki iz domovine raztresli po vseh kontinentih. In naša naloga je, da vse te slovenske otočke v svetovnem oceanu povežemo s Slovenijo, pa tudi med seboj. Gotovo so med nami tudi razlike, vendar je tisto, kar nam je skupno, najvažnejše. Vsi smo otroci slovenske matere in naše srce

utripa za slovenstvo. Različnost nas lahko ne samo razdvaja, pač pa nas mora predvsem bogatiti. Tudi moja osebna želja je, da bi se stkale vezi, ki bi se vedno bolj krepile in da bi kljub razdaljam in različnemu okolju živeli v slovenski družini, kjer je vsakdo doma in je dobrodošel.

Si stavljate za bodočnost kako posebno nalogo?

Želim in upam, da bi se delo našega Sektorja še bolj razvilo in da bi Slovenci, ki živijo v različnih državah sveta, občutili, da je naš urad tista služba slovenske države, ki je namenjena predvsem in samo njim in da se nanjo lahko obrnejo, kadar je potrebno. Zavedam se, da smo šele na začetku, marsikaj moramo še postoriti, a z dobro voljo in resnim delom, to sem prepričana, nam bo uspelo.

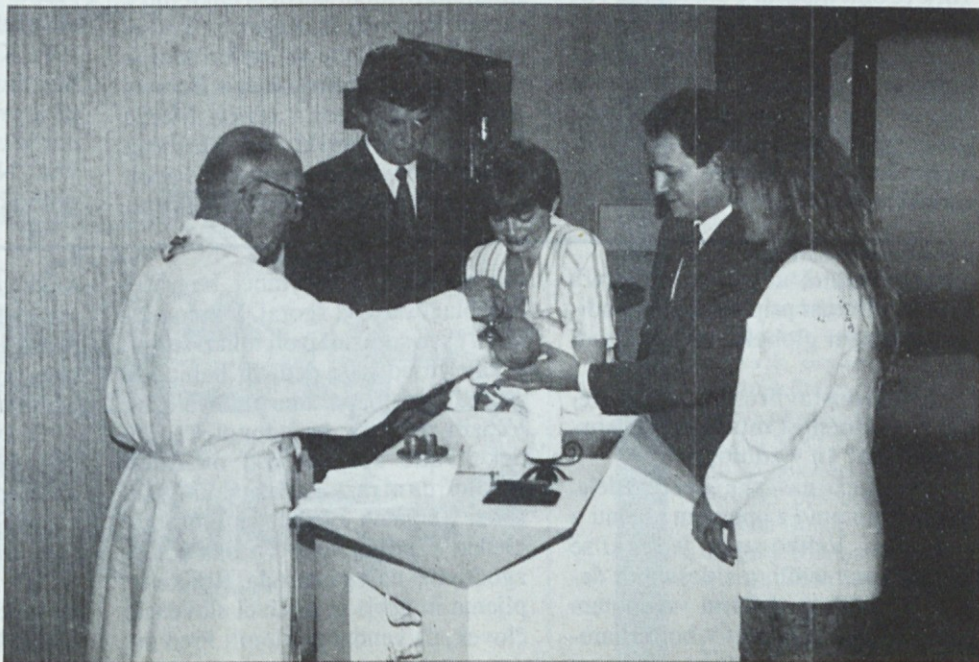
Imate pogosto priliko, da organizirate in izvajate seminarje, kot je bil letošnji pedagoški za slovensko učiteljstvo v Argentini? Vam je pustil kake posebne vtise?

Ta seminar, ki ga omenjate, sem organizirala prvič, sem pa različne zadeve že pripravila in organizirala, vendar ne ravno pedagoških seminarjev. Pri tem moram povedati, da je pet dni pedagoškega izpopolnjevanja pripravila ga. Dragica Motik z Zavoda

RS za šolstvo in šport in brez nje in sodelovanja Ministrstva za šolstvo in šport ne bi bilo mogoče seminarja pripraviti tako, kot je bil tudi uresničen. Pri vseh takih projektih je nujno potrebno sodelovanje različnih služb in institucij, saj nihče ne more kvalitetno „pokrivati“ vseh zadev.

Pri samem organiziranju letošnjega seminarja za slovenske učitelje, ki je bil namenjen učiteljstvu z južne poloble (žal so iz Avstralije udeležbo odpovedali), so mi gotovo prav prišle moje izkušnje, ki sem si jih pridobila na Ministrstvu za šolstvo, pa tudi pri vsem mojem sedanjem delu, ne samo na službenem področju. Sam seminar mi ostaja v prečudovitem spominu. To je bil res lep preludij v naš obisk tu pri vas, v Argentini. Prizadevnost, zvestovo in navdušenje, ki ste ga iz vaših šol prinesli v Slovenijo, je presegllo vsa pričakovanja. Seminar je bil prvi, a gotovo ne zadnji, saj je naša želja, da bi te oblike izobraževanja in sodelovanja postale tradicionalne. In prvič je gotovo najtežje. Mislim, da smo se vsi kar malo bali, kako se bodo stvari odvijale. Upam, da so se pričakovanja uresničila, in skupaj bomo nadaljevali začeto delo. Predvsem pa sem prepričana, da tako sodelovanje bo-

6. marca 1994 je bila krščena v cerkvi Marije Pomagaj v Buenos Airesu MARIJA MILENA RAVNIK, hči dr. Matjaža in Helene roj. Oblak.

Slikar IVAN BUKOVEC

MILENA AHČIN

Umetniška šola Slovenske kulturne akcije je bila kot družina. Večina njenih profesorjev in učencev je še vedno zvesta skupnim idealom: umetnost, sodelovanje, slovenstvo. Učenci se spominjajo svojih profesorjev in vzornikov z veliko hvaležnostjo. Iz te skupine je tudi naš izredno delavni in podjetni slikar Ivan Bukovec. Poznamo ga kot ilustratorja naših knjig in časopisov, požrtvovalnega scenografa, ustvarjalca številnih olj in akvarelov.

Ivan Bukovec je bil rojen leta 1932 v Brezovici pri Sveti Katarini na Gorenjskem. V Argentino je prišel kot osemnajstleten mladenič z materjo in bratom. V Argentini ga je čakala trda pot novonaseljencev, brez podpore od koderkoli. Vendar je sledil notranjemu klicu, živel je za svojo umetnost. Pet let je obiskoval po trikrat na teden umetniško šolo Slovenske kulturne akcije. Leta 1956 je sodeloval pri razstavi te šole, leta 1961 je razstavljal skupaj s Franceom Papežem v Slovenskem domu v San Martinu, leta 1964 je poslal svoja dela na slovensko razstavo v New York (Contemporary Slovenian Art Abroad - Lok Gallery), leta 1966 je sodeloval pri razstavi slovenskega portreta v Slovenski hiši v Buenos Airesu, leta 1968 pa pri skupinski razstavi olj in kipov slovenskih umetnikov v Argentini, tudi v Slovenski hiši.

Imel je vrsto samostojnih razstav: leta 1963 v Slovenskem domu v San Martinu, leta 1971 in 1975 v Slovenski hiši, pri Slovenski kulturni akciji v letih 1978, 1983, 1986, 1989 in 1992 v Slovenski hiši. Leta 1989 je imel samostojno razstavo v salonu Aerolíneas Argentinas v Bariločah.

Opremil in ilustriral je več slovenskih knjig in revij. Njegova slikarska in kiparska dela najdemo v raznih cerkvah in kapelah: križev pot in križ v slovenski cerkvi Marije Pomagaj v Slovenski hiši v Buenos Airesu, križev pot v cerkvi Marije Kraljice v Slovenski vasi, akrilčna okna, reliefe in tabernakelj v kapeli svetega Frančiška v J. L. Suárezu,

razpelo in križev pot v kapeli pokopališča v Lomas de Zamora, razpelo in sliki svete Terezije za dvoje cerkva v Zambiji; razpelo, križev pot, tabernakelj in ambon v farni cerkvi Marije Fatimske v Isidro Casanova in tako dalje. Njegova dela so v Argentini, Kanadi, Nemčiji, Sloveniji, Zambiji, ZDA in Braziliji.

„Bukovčeva platna so značilna po oblikovni in plastični enotnosti. Njegova umetnost je izraz osebnosti, povezane z naravo. Epska širina mu pomeni podobo dane resničnosti. Ta podoba je pričarana s tisto vizualno in ustvarjalno perspektivo, ki dviga skoraj vsako njegovo delo do višje, plemenite izraznosti. To je epska širina, v kateri je vedno dokaj lirične izpovedi. Umetnik je človek, ki vidi stvari, ki jih drugi ne vidijo. Umetnik naravo presega in pozna poti in način, kako to pokazati ljudem. Njegova edina skrb je biti zvest temu, kar mu je dano — slikati, kar vidi“ (France Papež).

„Značilna poteza Bukovčevega ustvarjanja je lirizem sproščene navdiha“ (Nikolaj Jeločnik).

Bukovec ljubi naravo. Ves svoj prosti čas prebije sam ali s prijateljem slikarjem ob reki, sredi polja blizu mesta ali pa o počitnicah v kordovskih hribih. Tudi Bariloče in Salto je obiskal s svojim čopičem. Slika na platno z oljem, zadnja leta dela tudi akvarele. Kipariti je začel po letu 1974. Kipi so predvsem v lesu. V San Martinu je dobil za kiparsko delo, ki ga je predstavil, prvo nagrado. Vendar je obdelava lesa dolga in zahtevna. Načrtov ima polno glavo in polno delavnico.

gati obe strani, udeležence pa tudi tiste, ki seminar pripravljajo in vodijo. In to sem globoko občutila tudi sama.

Kaj bi dostavili o stanju in izgledih za bodočnost mladega slovenskega roda? In v zdomstvu?

Vse skupaj nas čaka še veliko dela. Vendar moramo z upanjem gledati v bodočnost. Veliko stvari je še, ki se morajo spremeniti, a s poštenim delom in zvestobo pravim vrednotam bomo dosegli željeno. Če bomo nare-

dili vse, kar je v naši moči, bo prišel tudi blagoslov od zgoraj. V zelo kratkem času smo doživeli toliko stvari, o katerih so naši dedi in babice le sanjali, in zato moramo biti hvaležni. Včasih opažam nezadovoljstvo in neke vrste apatijo med mladimi. Mislim, da ni razloga za malodušje in skozi „sončna očala“ je potrebno gledati v prihodnost. To nas uči že zgodovina našega naroda. Koliko trpljenja in gorja je doživel slovenski človek, pa vendar ni klonil! Pred na-

rodom in zgodovino smo dolžni opraviti svoje poslanstvo, ostati moramo zvesti izročilu, ki so ga nam ponesli naši predniki, ostalo pa prepustimo božjemu varstvu.

V svoji osebi združujete mnoge pozitivne vrednote. Hvaležni smo vam, da smo jih mogli v vas in vašem delu zaslediti. Želimo, da bi se to delo nadaljevalo.

Srčna hvala za vašo dobrohotno naklonjenost. Bog daj še mnogo osebnih in skupnih uspehov!

Iz naše KRONIKE

Na spominskem sestanku ZSMŽ v Slovenski hiši je 1. junija govoril lic. Marijan Schiffrer.

Odsek ZSMŽ v San Justu ima mesečne seje in sodeluje pri vseh prireditvah Našega doma. Včasih se zberejo k čaju ali skupnemu kosilu. Povabile so zdravnika dr. Miha Stariha, da je govoril o aidsu in mamilih, organizirale romanje v San Nicolás in k Mariji-Rosi Místici v La Plato.

Na duhovniškem sestanku 1. junija v Slovenski hiši je govoril dr. Lojze Kukovica o poslanici papeža Janeza Pavla II. na veliki četrtek o duhovniškem življenju.

Pristavska folklorna skupina je sodelovala na 3. srečanju različnih narodnostnih skupnosti v Moronu v Fútbol Club v soboto 21. maja.

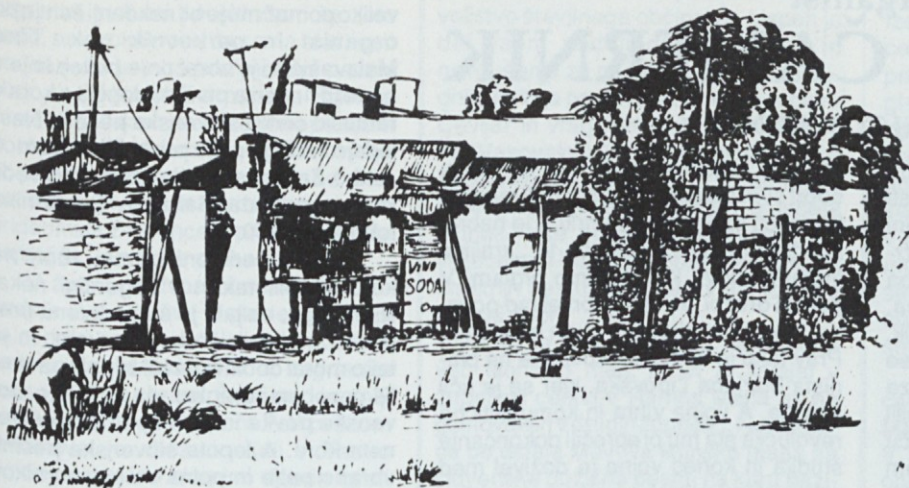
Molitvena ura za našo mladino je bila v cerkvi Marije Pomagaj 24. maja zvečer.

Letno srečanje vseh domobrancev je bilo 25. maja na Pristavi: najprej je bila sveta maša, nato pa skupno kosilo.

Slovensko gledališče Buenos Aires je 27. maja gostovalo s Finžgarjevimi Divjim lovcom v Hladnikovem domu v Slovenski vasi.

Mladinska sveta maša v cerkvi Marije Pomagaj je bila v nedeljo 29. maja za pokojnega asistenta mladinskih organizacij dr. Alojzija Starca, po maši pa je bila okrogla miza ob 45-letnici SDO in SFZ; govorili so nekateri bivši predsedniki oz. predsednice: Helena Oblak, Meta Vombergar, Marija Zorec in Marija Zorc ter Dominik Oblak in dr. Miha Stariha; pogovor je vodila Ivana Tekavec.

IVAN BUKOVEC, BARAKARSKA NASELJA (Villas miseria)

Organist GABRIJEL ČAMERNIK

JERNEJ TOMAZIN

S prezgodnjo smrtjo v prometni nesreči je bil iztrgan iz naše skupnosti njen dogoletni ustvarjalni član. Pokojni Gabrijel Čamernik namreč ni bil le požrtvovalen organist vse od leta 1949 pa do zadnjega diha nesrečnega 1. marca, marveč tudi izredno delaven glasbenik. Predvsem v desetletju 1950-60, ko se je okrog dušnega pastirja pok. Janeza Kalana začela zbirati v Ramos Mejiji slovenska skupnost v farnem župnišču in se po letu 1961 strnila v Slomškovem domu.

Danes morda težko razumemo neverjetni zagon kulturnih delavcev, ki so kot brezpravni begunci komaj prišli v Argentino, se bili še z začetnimi težavami, v drugotnih poklicih, pa so že pripravljali, gostujoč v tujih dvoranah, koncerte, predstave gledaliških del in proslave. Pokojnim garačem tistih let: Marjanu Willenpartu, Janezu Špehu, dr. Juliju Savelliju, Nikolju Jeločniku idr., se je pridružil sedaj Gabrijel Čamernik. Za njim žalujejo žena Pepca roj. Kokalj, hčerke Gabrijela, Marija in Silva ter sin Jože.

Rodil se je v Zaplani 28. januarja 1923. Želja po izobrazbi in veselje do glasbe sta ga pripeljali leta 1942 v Ljub-

ljano na orglarsko šolo, kjer se mu je odprl svet glasbe. Pri mojstru Francetu Kimovcu in Stanku Premrlu si je nabral znanja in odkrival čudesa te „kraljice inštrumentov“, kot pravimo orglam. V pevski družbi je pok. Gabrijel rad povedal kakšno anekdoto o obeh mentorjih. Prav tako je imel lepe spomine na pianista Marjana Lipovška, kjer se je učil klavirja. A vojna vihra in komunistična revolucija sta mu preprečili dokončanje študija in konec vojne je doživel med primorskimi domobranci ter nato umik v italijanska taborišča, kjer se je povsod pridružil pevskim zborom, saj je imel upoštevanja vreden lirični tenor.

Ob prihodu v Argentino l. 1948 se je kot bližnji rojak pok. msgr. Janeza Hladnika takoj vključil v zbor, ki je prepeval pri slovenski službi božji v Avellanedi pri zborovodju Cirilu Krenu. Za njim je zbor nekaj mesecev vodil in ga nato prepustil Mirku Špacapanu, ko se je sam preselil v okoliš Ramos Mejija. V tej okolici so se ob koncu leta 1948 in prve mesece 1949 množično naseljevali begunci iz avstrijskih taborišč. Ko je bil nastavljen v župniji Ramos Mejija za kaplana Janez Kalan v marcu 1949, je kmalu dosegel pri domačem župniku

Grondoni službo božjo za Slovence. V veliko pomoč mu je bil nekdanji šentjoški organist in cerkovnik pok. Tine Malavašič, ki je zbral prve pevce in je v nedeljo 4. aprila prvič zadonela s kora v ramaški cerkvi slovenska pesem. Naslednjo nedeljo pa je priskočil na pomoč Janko Zakrajšek, ki je zbor nato vodil vse do prihoda Gabrijela Čamernika februarja 1950.

Mešani cerkveni pevski zbori na koro so bili takrat v Argentini nekaj izjemnega, veljala je še cerkvena prepoved mešanih zborov na koro, in je tako moral dobiti domači župnik na škofiji poseben spregled, da so lahko slovenske pevke in pevci peli na cerkvenem koro. A lepota slovenske pesmi, ubrano petje in polna cerkev vernikov so nam pridobivali prijatelje in ugled pri argentinskih vernikih in oblasteh. Sodelovanje zbora pri župnijskih slavnostih in delavnost kaplana Kalana sta pripomogli, da je novi župnik Denicolay še bolj odprl vrata župnišča in dvorane in ju dal Slovincem na razpolago. Več organizacij je imelo tu svoja srečanja. Kulturna akcija je imela na primer v farni dvorani več gledaliških predstav.

Ob prihodu Gabrijela Čamernika je bil cerkveni pevski zbor že dobro zaseden (okrog 35 pevcev), Gabrijel pa poln načrtov in volje za delo na glasbenem polju. Poleg cerkvene pesmi je razširil program s slovensko narodno in umetno pesmijo. Kmalu je prišla priložnost,

da je zbor pokazal svojo zmogljivost. V letu 1950 je Argentina slavila stoletnico smrti osvoboditelja generala San Martina. Za to počastitev je bilo v središču Ramos Mejija veliko slavje, na katero so povabili tudi slovenski pevski zbor, da sodeluje s koncertom slovenskih pesmi. Čamernik je zbor dobro pripravil in žel pomemben uspeh v argen-

Koncert v dvorani San Martín, Ramos Mejija (1950).

tinski javnosti. Kako so bili tista leta v Argentini mešani pevski zbori še zelo redki, pove okolnost, da so na slavnosti poudarjali, da je to prvi mešani pevski zbor na področju zahodnega Buenos Airesa. Ta uspeh je dal zagona pevcem in zborovodji in vabila za sodelovanje so pričela deževati od vsepovsod. Slovenska cerkvena in narodna pesem je pridobivala Slovincem prijatelje in bila najboljša „carta de presentación“.

V župnijski dvorani sosednje Ciudadadele je gostovala v petdesetih letih zelo delavna gledališka družina Slovenski izseljenski oder z zagnanim režiserjem Janezom Špehom, imenitnim scenografom Vinkom Petkovškom (sodeloval je občasno tudi v Teatro Colón) in močno skupino dobrih igralcev (Jože Urh, Ema Kessler, Janez Krištof, Fani Grum, Janez Perharič, Tone Fink, Izidor Kastrevc idr.). Tudi Čamernika so pritegnili k sodelovanju, in starejši se bodo še spominjali njegovih vlog pri ljudskih igrah. V tej družbi mu je verjetno pognala zamisel, da bi s svojim zborom spravil na oder vrsto spevoiger skladatelja Vinka Vodopivca. Za režijo je pridobil gospo Emo Kessler za sceno pa Franceta Vresnika. Pevci in pevke so mu navdušeno sledili, in tako je leta 1953 dal na oder spevoigro Srce in denar. V prvem delu večera je bil koncert moškega, ženskega in mešanega zbora. Za to priložnost je sestavil priložnostni komorni orkester, ki ga je z manjšimi spremembami spremljal tudi pri naslednjih spevoigrah. V orkestru so sodelovali Ančica Kralj - klavir, Alojzij Šonc, Tone Šušteršič in Marjan Hribar - violine, Janez Kržišnik in Jože Kržišnik - čelo, France Bončina - trobenta in Gusti Čop - klavirska harmonika. Gabrijel je za to priložnost ne le pripravil zbor in orkestacijo za vse instrumente, ampak je tudi skomponiral, verjetno svoj prvenec Nočoj se mi je sanjalo za ženski zbor. Predstava

je bila v soboto in nedeljo v veliko zadovoljstvo številnega občinstva. Uspeh je dal vsem sodelujočim poguma in navdušenja za nadaljnje delo. V naslednjih letih je postavil na oder spevoigre Čevljar in vrag, Snubači in Vasovalci. Pri Vasovalcih je razširil sicer kratko Vodopivčevo uverturo in z duhovito orkestacijo dosegel izreden glasbeni učinek. Vse predstave spevoiger so vključevale bogat program narodnih in umetnih pesmi, ki jih je izvajal mešani pevski zbor.

Zbor je imel v svojem repertoarju več latinskih maš, ki jih je izvajal v župnijski cerkvi v Ramos Mejía ali na gostovanjih v drugih župnijah. Nepozabna bo ostala Mavova latinska maša na slovenske božične pesmi na koru bazilike v Don Boscu z orgelsko spremljavo mojstra p. Lambruschinija in pod taktirko Gabrijela Čamernika. Prav tako nastopi združenih pevskih zborov pod vodstvom Jožeta Omahne na domobranski proslavi ali koncert združenih zborov pod taktirko nepozabnega ravn. Marka Bajuka leta 1960. Zbor je s svojimi nastopi obogatil tudi mnoge slovenske prireditve izven farnega območja in bil deležen priznanj tudi glasbenih poznavalcev.

Tudi kasneje se je Čamernik skladateljsko še preizkušal. Na besedilo Franceta Balantiča je uglasbil Zasuta usta, Jeremije Kalina (dr. Tineta Debeljaka) Svet (iz Črne maše), Dimitrija Jeruca Molitev, katero je zbor večkrat zapel na domobrantskih proslavah, itd.

Uglasbil je tudi pesmi Ivana Preglja Izseljenci in Adrija — naše morje. V cerkveni tematiki so ga privlačevale pesmi Gregorja Malija, ustvaril jim je glasbo in z njimi popestril slovesno bogoslužje. Posebej velja omeniti njegov doprinos k cerkveni glasbi ob prenovi bogoslužja po Drugem vatikanskem koncilu z uvedbo narodnih jezikov v bogoslužje. Uglasbil je več spevov med berili in slovenske pete maše. Nisem poklican, da bi ocenjeval Čamernikovo glasbo, zapišem pa lahko, da smo pevci radi peli njegove skladbe.

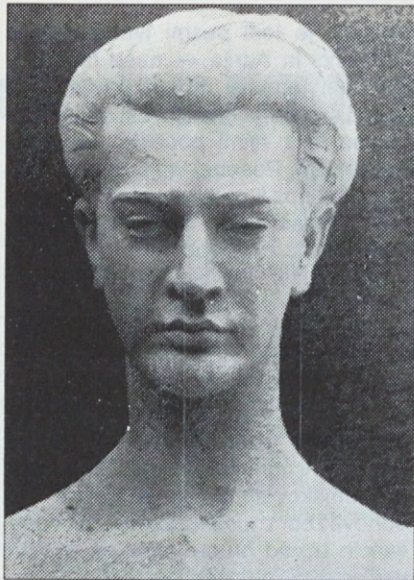
Casa tek je pustil svoje sledi tudi pri cerkvenem pevskem zboru v Ramos Mejía, a ni ugnal organista Čamernika. V Slomškovem domu je zadnja leta obnovil zbor v moški zasedbi, pri naseljenicah izpred druge vojne pa je vodil vse do svoje smrti cerkveni zbor Svetogorski zvon.

Prepričan in globok vernik ter požrtvovalen organist, kot je bil, je ostal zvest bogoslužju do zadnjega diha, pa najsibo v Slomškovem domu, pri slovenski maši v Villa Devoto ali na romanjih v Lujanu in Lourdesu. Glasba v cerkvi mu je pomenila molitev. In če je res, da „kdor enkrat poje, dvakrat moli“, smemo upati, da si je Gabrijel nabral obilo zakladov za večnost in se je že pridružil nebeškimi zborom. V imenu njegovih nekdanjih pevk in pevcev naj mu izrečem zahvalo za vse lepe ure, ki smo jih z njim preživeli, in zagotovim naš spomin v molitvi.

Počivaj v miru, dragi Gabrijel!

Kolegij San José, 1953.
Za akademijo ob
70-letnici škofa dr.
Gregorja Rožmana
je Čamernik uglasbil
škofu posvečeno
pesem župnika
Gregorja Malija.

Ko je očak evropskih življenjepiscev Plutarh popisoval „Vzporedna življenja vidnih osebnosti tedanjega Sredozemlja, je rad poudarjal nasprotja med navidez podobnimi osebnostmi, da je na ta način povečal učinkovitost svojih spisov.

Pogled na pesnika Franceta Balantiča in Ivana Hribovška iz skoraj pol stoletne razdalje kaže na izrazito vzporednost njunih življenjskih poti, pa tudi podobnost usod. Gre za dve resnično vzporedni življenji, katerih ni mogoče spoznavati z iskanjem dramatičnih nasprotij. Čeprav se nista poznala in sta doživljala vsak svojo pot in svoj čas popolnoma osebno, je med njima toliko stičnih točk, da na neki način osvetlujeta drug drugega.

Na to je opozoril ob izidu Hribovškovih pesmi, na področju literarne kritike, že Tine Debeljak, kmalu za njim France Papež, kasneje na drug način tudi Janko Kos; v razmišljanjih o pesniškem „podoživljanju Absolutnega“ je občutil njuno sorodnost teolog Vladimir Truhlar, nekoč pa bo morda s študijo zgodovinsko-psihološke vzporednosti obeh pesnikov dopolnil sliko kak drug strokovnjak. Če se lotevam tega razmišljanja, je to predvsem zato, ker sta tako Balantič kakor Hribovšek del mojega življenja. Do obeh čutim skoraj bi rekel bratovsko dolžnost, da pomagam prikazati njuno podobo v čim resničnejši luči.

Če France in Ivan ne bi bila pesnika, bi pri vsej svoji osebni plemenitosti ne vzbudila toliko pozornosti med ljudmi,

Pesnika, ki sta videla jasno

MARKO KREMŽAR

ki ju niso poznali. Ko bi živela, pisala in umrla v mirnih časih, bi ju literarni kritiki in zgodovinarji presojali manj prizadeto. Pa ni bilo tako. Prejela in razvijala sta izreden pesniški dar v dobi, ki je bila zaznamovana z ločitvijo duhov, z vojno in z revolucijo ter je bila okvir njunemu življenju, delu in smrti.

Gre za obdobje, ki je Slovence globoko razdvojilo. Ni mogoče, da bi ostal pri tem nedotaknjen pogled na pesnika, posebno še v narodu kjer so bili ljudje peresa dolga stoletja edini nesporni junaki. Totalitarno enoumje v domovini ter svoboda in teža neprostovoljnega zdomstva sta brez dvoma celo vplivali na vrednotenje njunih osebnih odločitev in dolgo celó na ocenjevanje njune pesniške zapuščine. Če je poznanje dobe in duha časa potrebno za pravilno presojo posamičnih oseb, drži to še posebno v primeru obeh ubitih pesnikov. Ne domišljaj si, da bi poznal in razumel vso globino Ivana Hribovška in Franceta Balantiča. To pozna le Bog. Tudi je bilo o enem in drugem gotovo marsikaj napisanega, česar iz daljave nisem opazil, in je tako moj pristop k tej ali oni tematiki lahko že nepotreben. Vendar sem prepričan, da vsak, še tako droben podatek ali misel lahko dopolni nikdar dokončno dojeto podobo človeka in dobe. Tak namen imajo tudi tile zapisi.

France je bil prijatelj mojega brata Franceta in nekaj časa, vsaj zame, nižješolca, skoraj del družine. Spomini nanj so torej neposredni in niso obteženi s pesniški sijem, ki marsikomu morda zakriva njegovo osebnost.

Ivana, nasprotno, nisem nikdar srečal. Njegova sestra Pavla, s katero sem se poročil, mi je sicer pravila o bratu, ki je pisal pesmi, a si nisem predstavljal, da je bil tako velik pesnik. Ker sva se veliko pogovarjala o najinih dužinah in o rajnih bratih, mi je postal

Ivan kmalu domač. Bil je predvsem starejši, skrben in nadarjen brat, katerega se je sestra vedno spominjala s posebno toplino. Minilo je precej let, predno sem njegove pesmi lahko bral. Zato je tudi on, podobno kot Balantič, zame predvsem oseba, nevidni, a vendarle vedno prisotni član družine.

Verjetno ne bom mogel nikdar objektivno brati njunih pesmi. (Sicer pa, ali je kaj takega sploh mogoče?) V moje življenje sta stopila prej kot osebi kakor pa pesnika. Iz tega vidika se ju spominjam. Razumljivo je, da bo ta osebni odnos zavestno viden na naslednjih straneh, kjer bom skušal osvetliti nekaj točk iz njunega življenja, smrti in iz spomina, ki sta ga zapustila.

Življenje

France Balantič je padel kot domobranski poročnik novembra 1943, nekaj dni predno je dopolnil dvaindvajseto leto. Ivan Hribovšek pa je bil kot razorožen domobranec ubit neznano kje, verjetno junija meseca 1945. Tudi nje mu je bilo takrat dvaindvajset let. Doživljala sta isto zgodovinsko obdobje in bila pod vtisi in vplivi istih dogajanj na svetovni in slovenski ravni. Vendar so se takrat pod enakimi pogoji ljudje odločali različno.

Čeprav sta bila oba pesnika domobranca, ni mogoče trditi, da bi bila domobranska pesnika, kakor je bil, na primer, Matej Bor partizanski pesnik.

Virov in opomb članka ne objavljamo

To so zdovski avtorji, ki so o njiju pisali, znali jasno ločiti. Pesmi so, pri vsakem na svoj način, izraz čutenja, ki je bilo daleč od vojaškega. Morda je najbolje zadel Vladimir Kos, ko je iz Tokija označil Hribovska kot „pesnika srčne revolucije“, kar bi držalo tudi za Balantiča. Vendar, čemu sta tedaj prišla za orožje, Balantič kot vaški stražar in Hribovšek kot gorenjski domobranec?

Niso redki, ki skušajo njuno odločitev poenostaviti s silo razmer. Balantiča in deloma tudi Hribovska naj bi privedli v vaše straže oziroma v domobranstvo razni zunanji, recimo pragmatični razlogi. Zdi se, da bi še danes rad ta ali oni v dobri veri „obvaroval“ pesnika pred odgovornostjo za odločitev, ki ju je stala življenje.

Ivan v svojih zadnjih pismih pojasnjuje in odgovarja sam: „Jaz nimam nobene skrbi, kaj bo z nami. Tudi če pride do najhujšega, — kar pa najbrž ne bo, vsaj upanje imam do zadnjega — me ne bo strah (in upam, da mnogih drugih tudi ne), saj se ne more zgoditi nič takega, kar bi nas uničilo popolnoma in umazalo za zmeraj. Če bo že tako treba, vsaj zavest bom ohranil, da nisem bil umazan kramar in špekulant s krvjo nedolžnih, da nisem bil izdajalec, ki je po mojem najprej tisti, ki laže, da se bori za svobodo, pa mu gre le za dosego oblasti in za revolucijo.“

Te vrstice je pisal Ivan prijateljici Anici Resman pet dni pred smrtjo mlajšega brata Franceta, ki je padel pri Podbrezjah. Iz njih je razvidno, da je že tedaj bil pripravljen na smrt, čeprav ga ta „ni skrbela“ in je „imel upanje do zadnjega“. Še bolj pa je pretresljivo njegovo prepričanje o človekovi transcendenci in o neuničljivosti resnice. Tudi definicija izdajalstva ob koncu odstavka je tako jasna, da je gotovo sad razmišljanja in ne trenutne zavzetosti. Izdajstvo je brezobzirno iskanje koristi, pa tudi laž, ki je lahko usmerjena v prepričevanje drugih ali sebe. Revolucijo so spočeli komunisti z varanjem drugih, tisti pa, ki so jim sledili in jih podpirali, so večkrat prikrivali njeno resnično vsebino najprej pred seboj.

Ni brez pomena, da govori Ivan na tem mestu o revoluciji in ne državljanski vojni, kakor je danes zelo pogosto. V državljanski vojni se borita za oblast dve že

obstoječi sili; v revoluciji komunistične vrste pa je bilo treba boj izzvati. Vaški stražarji in kasneje domobranci se niso zbirali okrog takega ali drugačnega totalitarnega modela; nastopili so leto po tem, ko so padle v imenu revolucije prve od množice slovenskih žrtev. Družila jih je nujnost samoobrambe, ki je obsegala tako življenja kakor moralne in narodne vrednote. Zato ni čudno, če celo pošteni materialisti težko razumejo njihove „nekorišne“ odločitve ter boj, ki so ga bili po sedanjih mnenjih brez upa zmage.

Tudi Ivan Hribovšek ni prijel za puško iz kakega militarističnega navdušenja, kot beremo v istem pismu: „Mnogo manj sem vojak, kot sem si sam predstavljal... imam dovolj in preveč razumevanja za osebne težave in nesreče soljudi. Sovražiti sploh ne znam, čeprav bi kdo vsaj nekaj tega od vojaka pričakoval ali morda celo zahteval. Na čuden način sem prijatelj vseh ljudi in to tem bolj, čim bolj vidim njih slabost in naravnost neverjetno neumnost.“

Pa ni bil Hribovšek edini med svojimi, ki ni sovražil. Tega verjetno na postojanki sprva niti ni opazil. Vojaki si drug drugemu dajejo poguma in se šele čez čas res spoznajo. Gotovo pa je spoznal to, ko je bil nekaj tednov kasneje vrnjen v roke partizanov. Kolikor je znano, ujeti in mučeni niso preklinjali svojih sovražnikov, (tudi jaz sam se iz taborišč v Kranju in Št. Vidu ne spominim nobenega takega primera) mar-

sikdo pa je med udarci molil za svoje mučitelje. Podobno, zanje presenetljivo, pomanjkanje sovraštva so ugotavljali nekateri domači pisci tudi pri Balantiču. Kristjan se temu ne čudi. Zanj boj ne pomeni nujno sovraštva, čeprav ve, da to iz njega prav lahko zraste.

Prijateljstvo do vseh ljudi, ki ga omenja Ivan, je lahko le sad velike dobrote in duhovne širine. Odtod tudi „optimizem“, „veselje in notranja sreča“, katere omenja v pismu in pravi, da pravzaprav ne ve, kako je do njih prišel. Ker je pozorno gledal in jasno videl, so se mu ljudje smilili. „Neverjetna neumnost“ je kristjanu vredna usmiljenja, sicer pa vzbuja prej prezir kakor sovraštvo. Pod tem vidikom je razumljivo, kar je napisal proti koncu pisma, „po pravici povedano tudi nič ne iščem, kaj si kdo o meni misli, naj mu je všeč ali ne, da sem, kjer sem...“

V naslednjem pismu, pisanem skoraj dva tedna po bratovi smrti, posveti Ivan še globlje svoje mišljenje in vero. Po prvih odstavkih, namenjenih le Anici, se potopi v razmišljanje. „Ves teden sem še v negotovem razpoloženju, ne da bi kaj dvomil o pravilnosti svoje poti ali o smislu žrtev in smislu bratove žrtve, le nerazumljiva mi je tragika smrti, ker je pretežka in prenasilna. Zdaj tudi čutim, kaj pomeni, kar je zapisano v Antigoni nekje: brata izgubim, nikoli več ga ne dobim.“

Ko je pisal te vrstice, se je Ivan

17. aprila je bila krščena v cerkvi Marije Kraljice v Slovenski vasi ŠTEFANIJA BOKALIČ, hči inž. Miha in Alenke roj. Smole.

Prelat

DR. MIRKO GOGALA — ZLATOMAŠNIK

V soboto, 11. junija, ob 19. uri je v stolnici v San Miguelu slavil zlato mašo prelat dr. Mirko Gogala, generalni vikar tamkajšnje škofije.

Zlatomašnik je bil rojen leta 1919 v Šmarju-Sap, gimnazijo je študiral v Zavodu sv. Stanislava v Šentvidu nad Ljubljano in bil po študiju teologije na ljubljanski Teološki fakulteti 11. junija 1944 posvečen v duhovnika. Maja 1945 je odšel v begunstvo. Doktorat iz teologije je napravil 1950 na ljubljanski Teološki fakulteti v San Luisu, iz prava pa 1983 na Gregorijani v Rimu.

Po preselitvi v Argentino je služboval v San Fernando in v Lanusu,

od leta 1954 pa je vojaški kurat v Campo de Mayo. Kot profesor je predaval liturgiko, Sveto pismo in cerkveno pravo na ljubljanski Teološki fakulteti v izseljenstvu v Adrogué in na raznih argentinskih visokih šolah. V škofiji San Miguel je bil škofijski sodnik, na Medškofijskem sodišču pa pravnik. Hkrati je bil voditelj študijskih in pastoralnih sestankov in asistent škofijskega sveta ženske Katoliške akcije. Pri Slovenski kulturni akciji je voditelj Filozofskega odseka.

Jubilantu čestitamo k dosedanjemu delu in mu želimo še veliko zdravih in delovnih let.

verjetno spominjal časov, ko je prevajal in prevedel Sofoklejevo Antigono. To je bilo na začetku njegove in slovenske trnjeve poti, leta 1941. Gledal je celotno tragedijo, ki se je na različen, a vendarle v marsičem podoben način razvijala pred njegovimi očmi. Ni dvomil o pravičnosti svojih odločitev, a slutnja smrti je bila čedalje bolj prisotna.

Zdi se, da čuti potrebo po izpovedi, ne le pred Anico, temveč pred slovenskim občestvom. Takole pravi: „Zase sem odločen kot prej: rajši častno umreti, častno pasti, kot izdati samo za trenutek pošteno in pravilno stvar. Vem in vidim, da so povsod ljudje, ki bodo delali na račun naše krvi svoje kupčije, toda te morem samo zaničevati, moje odločnosti pa ne bodo spremenili. Če so na svetu ljudje, ki morejo tako delati ob vsem tem, kar se dogaja, je to njihova stvar, jaz ne morem in nočem z njimi

imeti nič opraviti.“

Nekaj mesecev prej je bilo zadnje Balantičevo naročilo pred smrtjo: „Ne odgovarjajte jim...“ In pisatelj Narte Velikonja je zapisal v knjigi „Malikovanje zločina“, ki ga je stala življenje, z enako dokončnostjo: „S temi... nimam nič skupnega. Med menoj in med njimi je samo — smrt!“ Iz vseh zveni zavest, da so osebno odgovorni za nekaj, česar oni, ki so se odločili drugače, še ne morejo ali nočejo razumeti. Konec je pričevanja besed...

Na tem mestu se odloča Ivan med vrednotami in koristjo. Pripravljen je dati življenje za to, kar je prav, to je za moralne vrednote, nikakor pa ne za tako ali drugačno, tujo ali lastno korist. Če ne bi imela beseda „idealizem“ določenega filozofskega prizvoka, bi lahko rekli, da se odloča za ideale, čeprav ve, da ti v času ne bodo nikdar

povsem doseženi, kajti „povsod so ljudje...“, ki mislijo le na svoje kupčije.“ Načela, ki zahtevajo odpoved, večini niso privlačna. Pesnik to ve in sprejema. „S takim nazirajem (se) več ali manj odpovedujem samemu sebi, morda celo tako, da mi marsikdo ne bo dal prav. Toda moja naloga je to in nič me ne more morati, da bi je ne izpolnil.“

A žrtev, katero je Hribovšek pripravil sprejeti, presega njegovo osebno usodo. Prizadeva tudi rod in narod. Vedno je čutil, da je kot najstarejši sin odgovoren za družino. Zdaj stoji pred odgovornostjo za svoj rod. „Odkar mi je padel brat, me obdaja čudna misel, da bo z menoj naš rod umrl. Zdaj približno vem, kaj je pomenilo včasih rodovom tako izumiranje, in vem tudi, da sem bolj povezan z rodom, kakor si po navadi predstavljamo. Pa kakorkoli naj že bo, življenje ni absolutna dobrina, ne življenje rodu, najmanj pa življenje posameznika.“

Naučil sem se iskreno moliti: Fiat voluntas Tua.“

V tem, zadnjem pismu prijateljici se Hribovškove slutnje približajo Balantičevim. Oba skrbi usoda rodu. Iz odgovornosti za njegovo prihodnost sta se odločila, kakor sta se. Zdaj sprejme Ivan zadnjo, človeško gledano nerazumljivo žrtev, ker ve, da je konec koncev Njegova volja edina smernica, ki nikdar ne zgreši prave poti. Podobno slutnjo najdemo pri Francetu Balantiču, na primer v zadnjih verzih „Žalostinke“:

„In bom onemel!

**Ko me v drči dni, ki še ostanejo,
hlodi mrzlih trupel zmánejo,
kdo ivéri bo sežgal v pepel?**

./.../

In ne bo očeta,

**ne bo mene, da bi sad rodil,
joj, moj Bog, da sem tako grešil,
da je v meni smrt rodu spočeta!“**

Če je Hribovšek v pismih poudaril svoje upanje in vero, pa se Balantič ob mislih, da je odgovoren za smrt rodu, zave človeške slabosti. Ta misel pri njem ni nova. Zasledimo jo tudi v osmem sonetu drugega venca, kjer prosi Boga pomoč:

„Ti Gospodar si duše in živali!

./.../

**Kdaj še so za Gospoda Te priznali,
vendar me mami svobodni Zvodnik,
ljubezen, sen o sreči, groze krik,
da padam kot pod kamenjem drhali.**

Iz naše

KRONIKE

Žegnanje pri Mariji

Pomagaj ob 20-letnici cerkve in 40-letnici Slovenske hiše v Buenos Airesu je bilo v nedeljo 22. maja. Praznovanje se je začelo že na predvečer z nastopom zbora Gallus, ki je pod geslom „Dobrotno nam ohrani dom in rod!“ v cerkvi pel koncert Marijinih pesmi. Program je obsegal sledeče pesmi: Pozdravljena, zemlje ti blagoslov (L. Mav); Žar vse lepote (L. Mav); Sonce že zahaja (J. Gruber); Marija, Slovencev Kraljica (F. Kimmovc); Marija, vir sladkosti (J. Gruber); Milost-dkosti (J. Gruber); Milost-gospa z višave (F. Kimmovc); Za gore že sonce hiti (S. Premrl); Zdrava, Marija (A. Mihelečič); Pred tabo moli zelena plan (H. Sattner); Že pada mrak (I. Hladnik); Marija, divni cvet (H. Sattner); Inmaculata (V. Vodopivec); Ave, tisočkratave (Cigale); Mati brezmadežna (M. Tomc); Dobrotno nam ohrani dom in rod (S. Premrl). Z ubranim petjem je zbor pod vodstvom Anke Savelli Gaser in ob orgljanju prof. Ivana Vombergarja nudil poslušalcem, ki so napol-

nili cerkev, globoko glasbeno in religiozno doživljajo. — Kot vezno besedilo sta Kristina Kremžar in Tone Rode med koncertom recitirala poezijo dr. Tineta Debeljaka „Lujanski romar“.

Nedeljsko slavje se je začelo s koncelebrirano sv. mašo ob 11.30 za žive in rajne dobrotnike cerkve in Slovenske hiše. Somaševali so dušni pastirji prof. France Bergant, Anton Bidovec, Janez Petek CM, France Šenk in Jože Škerbec, ki se je v mašnem nagovoru posebej spomnil pred kratkim umrlega delegata dr. Alojzija Starca in graditelja cerkve in Slovenske hiše msgr. Antona Oreharja, se zahvalil vsem dobrotnikom, Marijo pa predstavil kot zgled služenja v družini in verskem ter narodnem občestvu, dr. Jure Rode je pa spovedoval. Mašni napovedovalec je bil Janez Jereb, berili pa sta brala Marjetka Selan in Jernej Štefe. Rojaki so napolnili cerkev do zadnjega kotička. — Praznično kosilo je bilo v dvorani, kjer je visela velika podoba

Marije Pomagaj slikarja Staneta Snoja. K mizam so prisedli zastopniki vseh slovenskih domov in ustanov in drugi gostje, vseh je bilo nad 240. Popoldne so bile v cerkvi pete litanije Matere božje, zahvalna pesem in blagoslov z Najsvetejšim.

Občni zbor Slovenskega doma v Carapachayu je bil v nedeljo 29. maja; novi odbor sestavljajo predsednik Franci Korošec, podpredsednica Marjana Korošec in Maks Škarlovnik, tajnik Janez Žnidar, blagajnik Tine Kovačič, kulturni referentki Ani Klemen in Andreja Papež, gospodar Ivan Žnidar, zastopnica šole Marjeta Slabe, zastopnik mladine Andrej Slabe, odborniki Miha Klemen, Franci Resnik in Janez Gričar, zastopnica ZSMŽ Helena Gričar, v nadzornem odboru Franci Žnidar, Irenej Markež in Jože Markež.

„**Spominska proslava zvestih**“ v organizaciji Zedinjene Slovenije je bila v nedeljo 5. junija v Slovenski hiši. Ob 16. uri je bila v cerkvi Marije Pomagaj mašna daritev za pobite domobrnce in vse druge žrtve revolucije. Somaševali so France Bergant, Janez Petek CM, ka-

pucin Mansuet Božič iz Brazila, France Šenk in Jože Škerbec. Mašni napovedovalec je bil Marjan Loboda ml., berili sta brala Pavči Eiletz in dr. Marko Kremžar, pel pa je Mladinski zbor iz San Justa pod vodstvom Andreja Selana. Pridigal je Jože Škerbec. Po maši so se rojaki zbrali pred spomenikom junakom na dvorišču: opravilo za pobite je vodil Jože Škerbec, venec sta prinesla predstavnik borčevskih organizacij Ivan Korošec in Slavko Urbančič v spremstvu prof. Tineta Vivoda in Emila Cofa, trobentač prof. Franci Žnidar pa je zaigral Tišino. Slavnostni govornik v dvorani je bil Jože Markež. Prizor „V srcu zvestoba“ (odlomek iz zgodovinskih utrinkov Slovenska pot Marka Kremžarja) so recitirali Brigita Cerar, Nevenka Godec, Saši Jelenc, Lojzka Mehle, Milena Takavec, Joško Črnak, Andrej Grilj, Dani Grbec, Gregor Modic, Boštjan Modic in Martin Sušnik; scenograf: arh. Ivan Kogovšek, kostumi: Silvija Tekavec, luči in zvok: Janez Jereb, Damijan Ahlin, Avrelj Nose in Bogdan Magister; režiser: Frido Beznik. Udeležba rojakov množična.

Pomagaj z milostjo, položi jarem,
brez Tebe ni mi pomoči, Gospod,
kako naj sam Zvodniku glavo starem?

Pritisnem usta naj ob rob posod,
ki še diše po Tebi, Vinu starem,
s poljubom težkim snubiš me
povsod!“

Hribovšek izpove podobno tesnobo
v svoji „Molitvi“:

„Vse besede sem izgubil,
nem strmim v prelom svetov,
rad bi ljubil, ljubil, ljubil,
rad gradil bi svet si nov.“

Kot otrok sem, ki se davi,
da besedo izjeclja,
oj, ozdravi me, ozdravi,
dobri Bog, me vsega zla!

Reši, prosim, me iskanja
in obupa grenkega,
ki se v grlo mi zaganja
iz bolečega srca.“

Med Hribovškovo odločitvijo za vrednote in njegovo Molitvijo ter Balantičevo prošnjo Bogu, naj mu pomaga s svojo milostjo, je duhovna sorodnost. Oba izhajata iz osebne vere, a vsak izpove tisti del celotnega krščanskega nauka, ki ga je v danem trenutku močnejše

občutil. Oba sta bila v svoji zreli dobi globoko verna in ljubezen, tudi erotična, ki zveni iz njihovih pesmi, je dopolnilo in vrhunec živo občutene resnice o človekovi slabosti ter o veri in zaupanju v božje usmiljenje.

Bog, o katerem pravi Balantič, da ga „s poljubom težkim“ snubi, je vedno prisoten v življenju obeh pesnikov. Ne prepusti ju Zvodniku, ker ponižno služita lepoti ter dobrotljivo iščeta resnico. Vprašanje je, če neko, ki ne doživlja z njima iste vere, more dojemati njuno usodo in poezijo enako kakor tak, ki deli z njima pogled na človeka, na čas in na večnost.

(Bo še)

UVOŽENO iz SLOVENIJE

- Kako je dobil službo, je službena skrivnost.
- Nesposobni so pripravljani storiti prav vse.
- Spretnim rabljem umirajo žrtve naravne smrti.
- Vsestranost je treba razvijati v eni smeri.
- Mladina! Učite se na napakah svojih očetov.
- Dresiranega človeka je najlažje jahati.
- Rabljevi sinovi preučujejo dela očkovih žrtev.
- Enakomiselniki se strinjajo, da je treba gojiti boj mnenj.
- Televizija je pri nas veliko bolj priljubljena od tiska in knjige, ker lahko televizijski spored spremljajo tudi nepismeni.
- Na zemlji ne najdeš resnice. Morda je pod zemljo.
- Prosimo nadarjenega režiserja, da zrežira mojo preteklost.
- Pazite se tistih kameleonov, ki so vedno rdeči.
- Minil je mesec knjige. Začelo se je enajst mesecev radia in televizije.
- Glas vesti bi morali ozvočiti.
- Toliko časa nam bodo načrti padali v vodo, dokler se ne bomo naučili plavati.
- Tudi sprejemanje odločitev je privilegij.
- Srce imam na levi, denarnico pa na desni strani.

malo za šalo

Umril je milijonar.
Vdovo so ljudje vprašali,
koliko je zapustil.
„Vse,“ je rekla.
*
„Kaj pa delaš?“
„Nič.“
„Pa gre?“
„Še kar. Le kompetence je
veliko.“
*
„Že pet let mi obljubljaš, da
se boš z menoj oženil.“
„Seveda. Kako pa to, da mi
naenkrat tega več ne verjameš?“
*
„Staram se.“
„Po čem pa to sodiš?“
„Prej so me ženske
sprashevale, zakaj se ne oženim,
sedaj me pa sprašujejo, zakaj se
nisem oženil.“

Evharistično slavlje je bilo za slovensko skupnost v Velikem Buenos Airesu v nedeljo 12. junija v cerkvi Marije Pomočnice v Ramos Mejiji; ob 15.30 je bila sv. maša za žive in rajne slovenske duhovnike v Argentini; v mašnem nagovoru je župnik Jože Škerbec govoril o vplivu evharističnega zakramenta na vsakodnevno življenje; mašni napovedovalec je bil Janez Krajnik, berili sta brala arh. Marijca Snoj in inž. Andrej Grohar,

ljudsko petje je ob orglanju Andrejke Selan Vombergar vodila skupina mož in fantov. Zavoljo deževnega dne se ni mogla procesija razviti po vrtu zavoda Don Bosco, ampak je bila kar v notranjosti bazilike; za križem so šli le ministrantje in duhovniki; nebo so nosili Polde Golob, Janez Jenko, Ivan Makovec in Ivan Zupanc; evangelije pri štirih oltarjih so peli dušni pastirji France Bergant, Anton Bidovec, dr. Jure Rode in France Šenk,

monštranco z Najsvetejšim pa je nosil Jože Škerbec.

V Hladnikovem domu v Slovenski vasi je mladina uprizorila v nedeljo 12. junija veseloigro Naceta Hladnika „Družina, pa še kaj“.

Nasestanku Lige ženamat je 16. junija govoril Jože Škerbec v spomin na domobrance.

Današnji napad na družino je bil naslov predavanja dr. Alojzija Kukovice v soboto 18. junija na kulturnem večeru SKA v Slo-

venski hiši.

Skupina 38 deklet in fantov iz Buenos Airesa je bila od sobote 18. junija do ponedeljka 20. junija na srečanju s slovensko mladino v Mendoza.

O novih delavskih zakonih v Argentini (Reforma Laboral) je predaval dr. Alejandro Di Sabatino v Slomškovem domu v sredo 22. junija pod okriljem Slovensko-latinskoameriške trgovske zbornice.

KJE JE KAJ

Vsakdan (slovenskega) kristjana
- Andrej Fink 161
Praznik državnosti
Marko Kremžar 163
Več resnic — več pravic?
- Anton Stres 163
Izjava Nove slovenske zaveze 164
Farne plošče — dokument
zgodovinskega spomina 165
Televizija in družina -

Papeževa poslanica 166
Misli k mašnim berilom
v juliju - Ivan Likar 169
Kako molimo? - Edo Škulj 170
Svetniki v mesecu juliju 171
Nova evangelizacija — problemi
in predlogi - France Rode 172
O nekem osrečujočem obisku
domovine - Alojz Rebula 174
Cerkev in koroški Slovenci
- Valentin Inzko 176
Pogovor z Marjanom in

Ano Loboda - Jože Škerbec 178
Pogovor z gospo Matejo Maček
- Marjana Batagelj 181
Slikar Ivan Bukovec
- Milena Ahčin 184
Organist Gabrijel Čamernik
- Jernej Tomazin 186
Pesnika, ki sta videla jasno
- Marko Kremžar 188
Prelat dr. Mirko Gogala
- zlatomašnik 190
Iz naše kronike 185 191

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

Izdaja ga Slovensko dušno pastirstvo.

Urednik: Jože Škerbec; tehnični urednik: Stane Snoj - Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires, Argentina - Registro de la Propiedad Intelectual N° 90.877 - Stavljene in oblikovane: MALIVILKO - Telefaks: (54-1) 362-7215 - Tiska: Talleres Graficos VILKO S.R.L., Estados Unidos 425 - (1101) Buenos Aires, Argentina

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. KANADA: Ivan Marn, 131 A Trevley Dr. Toronto M8 4C4, Canada. ITALIJA: TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. GORICA: Riva Piazzu-ta 18, 34170 Gorizia, Italia. AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina v Argentini za leto 1994: \$ 55.- in izdatki za pošto; drugod US\$ 55.- Denarna nakazila na bančni (ne osebni) ček na ime: José Škerbec, Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires, Argentina.

Nedelja, 5. junija. Vsakoletna spominska proslava žrtev komunistične revolucije v Slovenski hiši. Recitatorji v prizoru „V srcu zvestoba“.
Foto: Marko VOMBERGAR
Petje evangelijev pri slovenskem oltarju Marije Pomagaj, ki je eden od stranskih oltarjev te velike salezijanske cerkve.

Ivan Bukovec:
VALLE ENCANTADO,
1992. Olje 50 x 60.

Sobota 21. maja. Gallusov koncert Marijinih pesmi ob 20-letnici cerkve Marije Pomagaj in 40-letnici Slovenske hiše.

Foto: Marko VOMBERGAR

„Spominska proslava zvestih v nedeljo, 5. junija, v Slovenski hiši. Zbor recitatorjev v prizoru „V srcu zvestoba“.

Foto: Marko VOMBERGAR

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovvena. Director: José Skerbec

Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires - Argentina - Registro Nacional de la Propiedad Intelectual Nº 90-877

Composición y Armado: MALVILKO - Impresión: Talleres Gráficos MALVILKO S.R.L. - Estados Unidos 425 - (1101) Buenos Aires - Argentina

